

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY LUTOCIN
DO ROKU 2015**

Aktualizacja rok 2009

LUTOCIN, luty 2009

Spis treści

I. Cel i proces tworzenia strategii	4
I.1. Przesłanki i podstawy prawne opracowania GSRPS	4
I.2. Ramy czasowe strategii	8
I.3. Przebieg procesu planowania w Gminie Lutocin	8
I.4. Osoby biorące udział w opracowaniu strategii	10
II. Charakterystyka Gminy Lutocin	
II.1. Dane ogólne	
Położenie	11
Ludność	12
Rolnictwo	14
Działalność gospodarcza	15
Trendy społeczno – gospodarcze	15
II.2. Strategiczne kierunki rozwoju gminy	
Informacja o Strategii Rozwoju Gminy	18
Podstawowe kierunki rozwoju zapisane w Strategii Rozwoju Gminy	18
Inne dokumenty strategiczne dotyczące gminy	19
II.3. Polityka społeczna w zakresie pomocy społecznej	
Instytucje i świadczenia pomocy społecznej	22
Charakterystyka grup objętych pomocą w gminie	23
II.4. Podstawowe problemy społeczne	
Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	25
Nierówne szanse edukacyjne	26

Dysfunkcja rodziny i uzależnienia	28
Mała aktywność społeczna	30
Starzenie się mieszkańców gminy	31
Ubożenie mieszkańców	32
Bezrobocie	33
Zasoby mieszkaniowe	35
Zagrożenie porządku publicznego	36
Problemy osób niepełnosprawnych oraz długotrwale chorych	38
WNIOSKI z ankiet	39
II.5. Marginalizacja społeczna	
Inwentaryzacja mocnych stron gminy w zakresie spraw społecznych	46
Poziom integracji społecznej	47
III. Kierunki rozwoju Gminy	
III.1. Wizja Polityki Społecznej w Gminie Lutocin	48
III. 2 Cele strategiczne pomocy społecznej	49
III.3. Wdrożenie Strategii Społecznej w Gminie Lutocin	52
IV. Zarządzanie realizacją Strategii	
IV.1. Koordynacja realizacji strategii	60
IV.2. Promocja i aktualizacja strategii	61
IV.3. Monitoring i ewaluacja strategii	62
Zakończenie	65
Załączniki	66

Cel i proces tworzenia strategii

I.1. Przesłanki i podstawy prawne opracowania GSRPS

W chwili obecnej polityka społeczna w Polsce uległa przekształceniu od modelu państwa opiekuńczego do modelu, w którym uznaje się, że ważniejsze jest tworzenie systemu, który motywuje do pracy. Ustanawianie priorytetu pracy nad zabezpieczeniem socjalnym nastąpiło pod wpływem przeobrażeń gospodarczych i społecznych kraju. Okazało się bowiem, że opiekuńcze rozwiązania polityki społecznej zarówno przekraczały możliwości finansowe państwa, jak i wg badań socjologicznych, osłabiały indywidualną aktywność każdego człowieka i jego odpowiedzialność za swój los.

Obecnie wg ustawodawcy pomoc społeczna jest instytucją państwa, której zadaniem jest udzielenie wsparcia osobom i rodzinom, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i nie potrafią zmienić tej sytuacji przy wykorzystaniu własnych sił i możliwości, przy czym własne siły i możliwości oznaczają nie tylko osobiste umiejętności jednostki, ale również możliwości bliższej i dalszej rodziny, sąsiadów, znajomych oraz szerszej społeczności lokalnej. Określono również pojęcie problemu społecznego jako dolegliwości, zakłócenia i niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Takie rozumienie rozwiązywania kwestii społecznych daje samorządom szerokie możliwości długofalowego planowania działań pomocowych, nakierowanych nie jedynie na doraźne rozwiązania aktualnych problemów lecz koncentrowanych wokół najważniejszych lokalnych zagadnień społecznych.

Koniecznym stało się więc opracowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wskazującej zarówno cele ważne dla lokalnej polityki społecznej, jak i szczegółowe działania niezbędne do ich osiągnięcia. Obowiązek jej opracowania ustawodawca określił w art. 17 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2008r, Nr 115, poz. 728 – tekst jednolity z późn. zmianami).

Głównym zadaniem w trakcie budowania Strategii było wyznaczenie kierunków polityki społecznej i wynikających z niej działań prowadzonych w gminie Lutocin w odniesieniu do grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do roku 2015. Strategia ma być bowiem instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym czasie, jak i w odległej perspektywie. Podlegać będzie ciągłym zmianom – mogą bowiem pojawiać się nowe cele, a inne przedstawione w Strategii stracą aktualność. Zachodzący proces zmian będzie miernikiem efektywności działań oraz zmiany dążeń lokalnej społeczności.

Wyjściowym materiałem dla budowanej Strategii była analiza problemów społecznych odnosząca się do głównych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych ogólnej sytuacji gminy oraz uwarunkowań wewnętrznych obszaru pomocy społecznej. Podstawą diagnozy stanu obecnego była analiza obecnej sytuacji tzn. identyfikacja słabych i mocnych stron obecnego sposobu rozwiązywania problemów społecznych oraz identyfikacja problemów grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, analiza zasobów oraz prowadząca do określenia szans i zagrożeń w otoczeniu – analiza trendów przyszłości.

Cele strategiczne zmierzające do stworzenia warunków do integracji społecznej oraz pomocy osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym określono w oparciu o:

- analizę gminnego planu rozwoju,
- identyfikację obecnych problemów,
- przewidywaną i pożądaną wizję przyszłości,
- uwzględnienie priorytetów i kierunków działań zawartych w polskich strategiach na różnych poziomach oraz w dokumentach Unii Europejskiej.

Wyznacznikiem ustalenia kolejności celów szczegółowych w celach głównych, stał się rozmiar problemów poszczególnych grup osób zagrożonych wystąpieniem problemów społecznych ze skutkiem wykluczenia społecznego.

W pracach nad strategią założono, że powinna ona określać zadania dla gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz być kompatybilną z Planem Rozwoju Lokalnego gminy Lutocin. W strategii zakłada się, iż osiąganie założonych celów odbywać się będzie przy wykorzystaniu stworzonego w gminie i powiecie systemu pomocy społecznej i przy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Rozwiązania przyjęte w strategii nie wymagają dalszej rozbudowy infrastruktury pomocy społecznej z wyjątkiem zwiększenia kadry specjalistów oraz doskonalenia pracy socjalnej, gdyż sukces działań pomocy społecznej zależy w głównej mierze od profesjonalizmu osób realizujących te zadania.

Naczelną zasadą opracowanej strategii jest zasada dostępności wszystkich mieszkańców gminy do wszystkich obszarów życia społeczno-gospodarczego. Wynika ona z podstaw polityki społecznej wprowadzonej w Polsce od 1990 roku kiedy to zaczęto wprowadzać reformę społeczną. Zasada ta oznacza dla państwa oraz poszczególnych samorządów konieczność stworzenia obywatelom lokalnej społeczności możliwości równego korzystania z dostępu do rynku pracy, edukacji, ochrony zdrowia, mieszkań, kultury, sportu, pomocy społecznej, usług zapewniających pomoc prawną, bezpieczeństwo. Jednocześnie trzeba pamiętać, człowiek nie jest jednostką samowystarczalną i potrzebuje kontaktu z innymi - należy więc każdemu dać również szansę udziału w różnych formach życia społecznego.

Wychodząc z założenia, że mieszkańcy gminy Lutocin posiadają ogromny zasób możliwości uznano, iż ważną wartością jest rozwijanie i wykorzystywanie potencjału ludzkiego poprzez pobudzanie aktywności lokalnej oraz bazowanie na zasobach tkwiących w lokalnej społeczności.

W opracowanej strategii przy tworzeniu formułowanych celów założono zasady – subsydiarność i partnerstwo, jako te zasady, w których zawiera się i przez nie wyraża poszanowanie godności człowieka.

Wszelkie działania podmiotów, realizujących przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych cele, powinny opierać się na przyjętych tu zasadach, normach i wartościach.

Instytucje i organizacje biorące udział w realizowaniu celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają obowiązek wspierania mieszkańców z zachowaniem zasady pomocniczości bez różnicowania z jakichkolwiek względów, z zachowaniem równych szans.

Uznano, że gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, określająca potrzeby mieszkańców, winna być tworzona metodą planowania partnerskiego z udziałem wszystkich podmiotów samorządu lokalnego, co doprowadzi do porozumienia i współdziałania w rozwiązywaniu trudnych problemów społecznych.

Konstruowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych dokonano w oparciu o :

- treści zawarte w Planie Rozwoju Lokalnego gminy Lutocin,
- rozeznane potrzeby poprzez przeprowadzenie analizy danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- danych Powiatowego Urzędu Pracy w Żurominie
- opracowane wyniki ankietowania środowiska lokalnego.

Uzyskane dane stanowiły podstawę do sporządzenia bilansu mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, wynikających z uwarunkowań zewnętrznych. Pracując w oparciu o tę metodologię określona została wizja gminy, sformułowane zostały główne i operacyjne cele oraz konkretne zadania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Na podstawie zbioru zadań będzie można opracować programy i plany, których realizacja będzie niezbędna dla rozwiązywania problemów społecznych gminy.

I.2. Ramy czasowe opracowania strategii

Proces aktualizacji strategii rozpoczęto powołaniem Zespołu Roboczego, a zakończono w styczniu 2009 r. przedłożeniem na Sesji Rady Gminy Lutocin.

I.3. Przebieg procesu planowania w Gminie Lutocin

Do realizacji procesu powołano Zespół Roboczy oraz Zespół Liderów reprezentujących społeczność, środowisko instytucji publicznych i niepublicznych.

Ważnym etapem pracy było przeprowadzenie warsztatów aktualizacji. Proces ten wspierany był przez Konsultanta Regionalnego PPWOW Pana Mirosława Warowickiego i Moderatorkę Panią Monikę Hausman – Pniewską.

Warsztaty przeprowadzono wg następującego programu:

Tab. 1 Opis warsztatów dot. aktualizacji GSRPS.

Nr	Cel główny	Wykonane zadania	Realizatorzy
1.	Diagnoza sytuacji społecznej w gminie	<ul style="list-style-type: none"> Analiza sytuacji społecznej w gminie w oparciu o dane statystyczne oraz opinie środowisk społecznych i przedstawicieli instytucji społecznych Analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych Formułowanie wizji rozwoju społecznego gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Zespół roboczy i inne podmioty Konsultant Regionalny
2.	Analiza problemów społecznych oraz zasobów społecznych w gminie	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja problemów społecznych gminy, Analiza przyczyn zjawisk społecznych, wzajemnych korelacji Określanie zasobów społecznych gminy Badanie potrzeb społecznych oraz zakresu ich zaspokojenia Ocena poziomu Integracji społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> Zespół Roboczy Zespół Liderów Moderator

3.	Formułowanie założeń GSRPS w oparciu o partycypację społeczną i zasady rozwoju społecznego	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza zasad rozwoju społecznego • Formułowanie misji rozwoju społecznego w korelacji z wizją rozwoju gminy • Formułowanie celów strategicznych • Określanie celów oraz kierunków działań w gminie • Określanie sposobu zarządzania realizacją strategii 	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Roboczy • Zespół Liderów • Moderator
4.	Budowanie koncepcji projektów stymulujących zrównoważony rozwój społeczny	<ul style="list-style-type: none"> • Budowanie zarysu projektów społecznych określających sposoby działania zapewniające rozwój lokalny • Publiczna debata na temat zaproponowanych rozwiązań, • Ranking projektów w oparciu projektów zasady rozwoju społecznego • Wybór projektów • Powołanie zespołów roboczych w zdefiniowanych obszarach 	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Roboczy • Zespół Liderów • Moderator
Wynik końcowy	Powstaje dokument GSRPS oraz Plan realizacyjny	<ul style="list-style-type: none"> • Określenie działań zespołu wdrożeniowego • Ustalenie zasad monitoringu • Opracowanie procedur ewaluacji • Upowszechnienie wyników działań 	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Roboczy • Konsultant Regionalny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z podręcznika *Metodologii Wspierania Rozwoju Społecznego Gminy Poprzez Partycypację Społeczną*

Procesu planowania został wzmocniony ankietowaniem społeczeństwa na bazie przygotowanego kwestionariusza. Badanie ankietowe przeprowadzono w grudniu 2008 r. dobierając respondentów w sposób zapewniający udział wszystkich lokalnych grup społecznych. Grupa ankietowanych osób wyniosła 97 [ilość zwróconych ankiet z 200 rozdanych] , co stanowi 2,6% osób dorosłych zameldowanych na terenie gminy Lutocin.

Wzór ankiety stanowi załącznik 1 niniejszego dokumentu, a wyniki przedstawiono w rozdziale II.4.

I.4. Osoby biorące udział w opracowaniu strategii

Do realizacji procesu powołano Zespół Roboczy w składzie:

1. Ryszard Dobiesz – Sekretarz Gminy
2. Sobolewski Sławomir – Inspektor ds. ochrony środowiska oraz księgowości podatkowej
3. Błaszkwicz Stanisław – Inspektor Budownictwa, zamówień publicznych
4. Danuta Płatek – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
5. Anna Ewa Gołębiwska – starszy pracownik socjalny GOPS
6. Agnieszka Kalkowska – pracownik socjalny GOPS
7. Jerzy Durzyński – emerytowany nauczyciel
8. Tadeusz Leszek Kapela – Przewodniczący Rady Gminy

Do pracy warsztatowej zaproszono także liderów reprezentujących społeczność gminy.

Imię i nazwisko	Miejsce pracy / prowadzona działalność	Sołectwo	Samorząd terytorialny	Organizacja pozarządowa / kościelna	Grupa nieformalna	Biznes	Inna - jaka?
Krystyna Budzich	Gminna Biblioteka Publiczna	Lutocin	X				
Marta Dobiesz	Gminna Biblioteka Publiczna	Lutocin	X				
Henryka Krokowska	Gminna Biblioteka Publiczna	Chromakowo	X				
Piotr Sobiech	Ochotnicza Straż Pożarna	Lutocin		X			
Ryszard Gałka	Ochotnicza Straż Pożarna	Lutocin		X			
Piotr Jakubowski	Gimnazjum w Lutocinie	Lutocin	X				
Grzegorz Gałka	rolnik, radny wsi Mojnowo	Mojnowo	X				
Marek Bartczak	Dzielnicowy KPP	Seroki					X
Grażyna Stańczak	pielęgniarka SGZOZ	Lutocin					X

Alina Klonowska	radna	Boguszewiec	X				
D.Bojanowska - Obłuda	dyżurująca PI-K w Lutocinie		X				X

II. Charakterystyka Gminy Lutocin

II.1. Dane ogólne

Położenie

Gmina Lutocin leży w północno – zachodniej części województwa mazowieckiego, u zbiegu trzech województw : mazowieckiego, kujawsko – pomorskiego i warmińsko – mazurskiego. Jest jedną z sześciu gmin powiatu żuromińskiego.

W obrębie gminy znajduje się 21 sołectw.

Tab.2 Wykaz jednostek pomocniczych – sołectw w gminie Lutocin.

Nr.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba gospodarstw rolnych	Pozarolnicze jednostki gospodarcze
1	Boguszewiec	182	42	2
2	Chrapoń	351	82	3
3	Chromakowo	308	72	2
4	Dębówka	173	40	1
5	Elźbiecin	50	15	-
6	Felcyn	148	30	1
7	Głęboka	57	21	-
8	Jonne	292	72	3
9	Lutocin	831	139	9
10	Mojnowo	277	56	1
11	Obręb	190	46	2
12	Parlin	90	16	-
13	Pietrzyk	243	58	2
14	Przeradz Mały	230	43	1
15	Przeradz Nowy	119	29	2
16	Przeradz Wielki	188	39	1
17	Seroki	335	78	2
18	Siemcichy	209	74	2
19	Swojęcín	332	68	1
20	Szoniec	144	29	1
21	Zimolza	109	27	1

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Lutocinie

Największa wieś, ze znajdujących się na terenie gminy – Lutocin jest siedzibą władz. Tam też skupia się administracja oraz większość punktów usługowych.

Gmina położona jest w pobliżu trasy komunikacyjnej Warszawa – Toruń – Gdańsk oraz węzła komunikacyjnego (skrzyżowania dróg

krajowych) w Sierpcu. Wieś gminna Lutocin znajduje się w odległości 15 km od siedziby powiatu – Żuromina. Inne większe miejscowości Sierpc i Rypin dzieli od Lutocina odległość 15 i 20 km.

Gmina jest funkcjonalnie powiązana z Żurominem, jako siedzibą powiatu oraz sąsiednimi gminami, szczególnie w obszarze korzystania z infrastruktury gospodarczej, technicznej i społecznej.

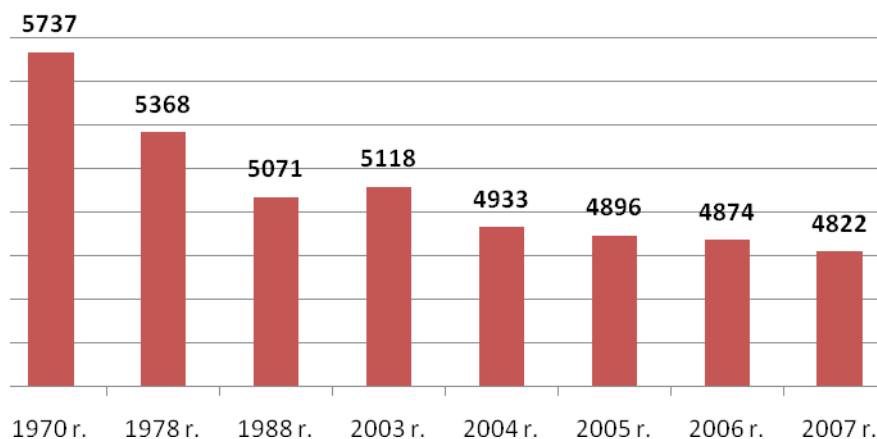
Gmina Lutocin o powierzchni 126,03 km ma typowo rolniczy charakter – około 71,5% stanowią użytki rolne, z wyraźną przewagą gruntów ornych (63,3 % powierzchni rolnej). Przeważają gleby klas słabych. Ponad 30% udział łąk i pastwisk sprzyja rozwojowi hodowli bydła i ewentualnie owiec. Cechą typową dla gminy jest mała powierzchnia lasów (18, 2% całej powierzchni) pomimo położenia na terenach nizinnych.

Ludność

Gminę w roku 2008 zamieszkiwało 4.858 osób, co daje gęstość zaludnienia około 38 osób na km²

Zjawiskiem charakterystycznym dla sytuacji społeczno - demograficznej jest tendencja spadkowa liczby mieszkańców gminy.

Rys. 1. Ludność gminy Lutocin w latach 1970 – 2007.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Lutocinie

Obniżająca się systematycznie liczba mieszkańców jest spowodowana małym przyrostem naturalnym, a także migracją ludności. Odpływ ludności wynosi około 40 osób na rok. Kilka lat temu wynikał on z migracji do miasta, przy obecnej sytuacji gospodarczej (trudności

z ogólnym bezrobociem oraz wzrost kosztów wykształcenia) ograniczył się do migracji młodzieży kończącej szkoły wyższe.

W strukturze ludności zauważa się przewagę osób w wieku produkcyjnym (62,9 %) i nieznaczny udział ludności w wieku starszym – nieco powyżej 9% ogółu mieszkańców.

Tab.3 Struktura ludności gminy Lutocin wg wieku

Grupy wiekowe ludności	Liczba ludności	Udział % grupy
do 17 r.ż.	1130	27,7
18 – 65 lat	3405	62,9
powyżej 65 r.ż.	323	9,4

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Lutocinie

Struktura ludności wg płci jest typowa dla społeczeństwa polskiego, tzn. zauważalna jest nieznaczna przewaga liczby kobiet.

Zasoby ludzkie gminy Lutocin nie są w pełni wykorzystywane. W Powiatowym Urzędzie Pracy w Żurominie na 31.12.2007 r. zarejestrowanych było 301 bezrobotnych, w tym 158 kobiet oraz 143 mężczyzn, pochodzących z terenu gminy. Liczba osób bezrobotnych wykazuje jednak tendencje spadkowe.

Tab. 4 Struktura bezrobotnych mieszkańców gmin Lutocin w latach 2004 - 2007

ROK	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych	w tym kobiet	w tym mężczyzn	Liczba osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku
2004	466	204	262	418
2005	443	201	242	383
2006	361	169	192	308
2007	301	158	143	251

Źródło: Dane PUP w Żurominie

Aż 251 osób spośród zarejestrowanych bezrobotnych nie posiada prawa do zasiłku, co jest związane przede wszystkim z brakiem miejsc pracy.

Rolnictwo

W obszarze administracyjnym gminy Lutocin znajduje się 12603 ha gruntów. Około 81% powierzchni ogólnej i ponad 99% użytków

rolnych znajduje się w granicach 1282 indywidualnych gospodarstw rolnych, zajmujących ogółem 10343 ha.

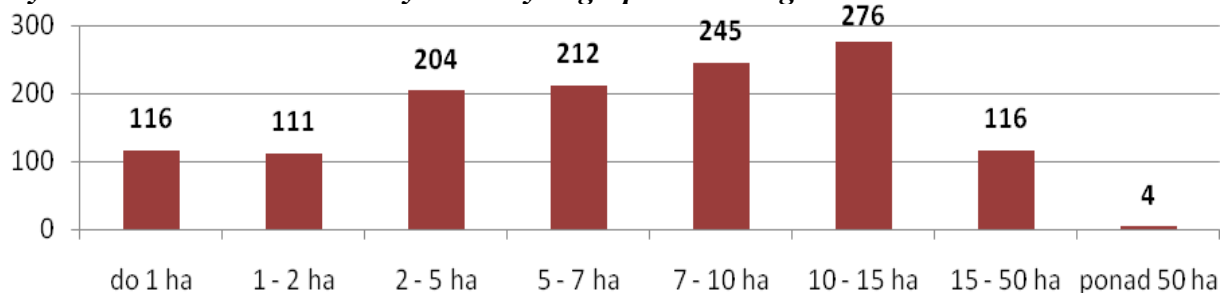
Tab. 5 Użytkowanie gruntów w gminie Lutocin

Grupy użytkowników	Użytki rolne (w hektarach)					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska trwałe			
Ogółem powierzchnia administracyjna gminy	5704	18	1940	1345		2292	1304
Indywidualne gospodarstwa rolne	5693	18	1900	1339		510	741

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Lutocinie

Średnio na jedno gospodarstwo przypada 8 ha, przy czym prawie 25% gospodarstw stanowią gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha, nieco ponad 33% to gospodarstwa o powierzchni 5-10 hektarowe.

Rys. 3 Struktura wielkości indywidualnych gospodarstw w gminie Lutocin

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Lutocinie

W gminie przeważają grunty IV i V klasy, w tym grunty klasy IV stanowią 30,8% [ok. 2381 ha], a klasy V aż 49,74% [ok. 3840 ha]. Grunty dobrej II i III klasy bonitacyjnej stanowią łącznie jedynie około 2,05% [ok. 160 ha] całej powierzchni rolnej.

Gospodarstwa rolne prowadzą na ogół wielokierunkową produkcję rolniczą, roślinną i zwierzęcą. Większość powierzchni zasiewów zajmują uprawy zbożowe – 76,37%, z których plony, pomimo słabych gleb, nie odbiegają od średnich krajowych. Na lepszych glebach uprawiane są buraki cukrowe i pszenica. Uprawa zbóż i ziemniaków jest podstawą do hodowli trzody chlewnej [obsada 490 sztuk na 100 ha], a uprawy pastewne i kukurydzy do chowu bydła [obsada 78 sztuk na 100 ha]. Niektóre gospodarstwa nastawiają się na produkcję ogrodniczą.

Działalność gospodarcza

Główną dziedziną gospodarki jest rolnictwo, które stanowi podstawę dochodów mieszkańców, stanowi o rozwoju przetwórstwa, usług produkcyjnych oraz warunkuje rozbudowę infrastruktury technicznej.

Pozarolnicze dziedziny gospodarki stanowią niewielką rolę i spełniają funkcje usługowe wobec rolnictwa. Istniejące drobne formy działalności budowlanej obsługują także potrzeby rolnictwa i konserwacji zasobów mieszkaniowych.

Łącznie na terenie gminy istnieje ok. 100 podmiotów gospodarczych działających na podstawie zgłoszenia działalności gospodarczej i wydanych zaświadczeń. W tej liczbie są 2 spółki cywilne, pozostałe to osoby fizyczne. Przeważającym rodzajem działalności jest handel stały i obwoźny artykułami spożywczymi i przemysłowymi.

W bezpośrednim otoczeniu produkcji rolniczej działa łącznie 10 podmiotów prywatnych prowadzących działalność gospodarczą. Na rzecz przetwórstwa płodów rolnych na terenie gminy działają skupy mleka oraz żywca. Stałe punkty skupu wspomagane są przez podmioty zajmujące się handlem obwoźnym. Najbliższe rzeźnie, ubojnie i mleczarnie znajdują się na terenie sąsiednich gmin (Biezuń, Sierpc, Żuromin).

Ważnymi dla rolników podmiotami gospodarczymi są także : prywatne przedsiębiorstwo zaopatrzenia w środki rolnicze i materiały hodowlane (powstałe na bazie sprywatyzowanego SKR) oraz baza Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Bieżuniu będąca w części własnością gminy.

Trendy społeczno – gospodarcze

Odnotowuje się systematyczne zmniejszanie liczby mieszkańców gminy Lutocin. Ważnymi czynnikami tego procesu jest niski poziom przyrostu naturalnego oraz utrzymujący się poziom migracji ludności (liczba stała od roku 1950 i określana na około 40 osób rocznie). Powodem migracji jest przede wszystkim pozostawanie młodych, dobrze wykształconych ludzi w mieście gdzie najpierw uczyli się, a następnie znaleźli pracę. Być może wskaźnik ten ulegnie zmianie, gdyż również środowiska miejskie zaczęły dotykać problem bezrobocia strukturalnego, a jednocześnie wzrosły znacznie koszty zdobycia wykształcenie przy coraz niższych dochodach ludności.

Charakterystycznym zjawiskiem dla gminy Lutocin jest występowanie zjawiska defeminizacji społeczeństwa. Obserwuje się bowiem systematyczny spadek liczny kobiet w stosunku do liczby mężczyzn - w roku 1970 na każdych 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet, w roku 1999 liczba ta spadła do 99 kobiet na 100 mężczyzn.

Ludność gminy nastawiona gospodarczo i zawodowo na działalność rolniczą przeżywa specyficzne trudności i problemy bytowe ukierunkowując tym samym zapotrzebowanie na rozwój określonych usług społecznych. W zakresie działalności gospodarczej na terenie gminy zaspakajane są lokalne potrzeby jedynie w zakresie handlu artykułami spożywczymi. W gminie wyraźnie odczuwa się niedobory usług i handlu.

Gmina Lutocin pomimo posiadania dobrych warunków nie ma rozwiniętego przemysłu rolno – spożywczego. Położenie w niedalekiej odległości od dużych aglomeracji stwarza dogodny dostęp do rynków zbytu na produkty produkcji rolnej i zwierzęcej. Gmina posiada możliwości do rozwijania przetwórstwa produktów rolnych (zwłaszcza mięsa wieprzowego i drobiu oraz mleka i ziemniaków), a także jest dobrym zapleczem dla przemysłu cukrowniczego i owocowo – warzywnego.

Przewiduje się, że większość osób bezrobotnych zasili i tak już duże zatrudnienie w rolnictwie. Będzie to często wynikiem przymusu, a nie swobodnego wyboru. Przy czym oczywiste jest, że zwiększone zasoby pracy nie mogą być w pełni wykorzystane w rolnictwie. Ważnym zadaniem gminy prowadzącym do racjonalnego wykorzystania zasobów pracy powinno więc być zwiększenie zatrudnienia poza rolnictwem oraz ukierunkowanie odpływu ludzi do pracy w innych zawodach, w tym także poza obszarem gminy.

W gminie wyróżniają się dwa obszary produkcji rolniczej. Tereny lepszych gleb (umiejscowione w części środkowej gminy) nastawiają się stopniowo na nowe technologie upraw i produkcji zwierzęcej. Zmodernizowano w pierwszej kolejności chlewnie, co pozwoliło na powiększenie skali produkcji tuczników, następnie zmodernizowano obory dla krów mlecznych.

Na terenach słabszych gleb (zlokalizowanych w części północnej i południowej gminy) podstawą utrzymania jest produkcja tytoniu (Pietrzyk, Głęboka) lub hodowla bydła mlecznego. W tej części najlepsze perspektywy ma miejscowość Chrapoń ze względu na dużą koncentrację dobrych łąk i pastwisk. Biorąc pod uwagę strukturę produkcyjną rejon słabych gleb może stać się towarowym rejonem

gminy Lutocin przez stopniowe wprowadzenie przemysłowego charakteru produkcji zwierzęcej. Podstawą do takich planów jest dobry poziom techniczny gospodarstw, zarówno w zakresie sprzętu technicznego do uprawy ziemi, jaki i prowadzenia hodowli.

Za niezbędne – z gospodarczego punktu widzenia – uznano :

- poprawę opłacalności produkcji rolnej i dochodów rolników;
- łatwiejszy dostęp do rynków zbytu na płody rolne;
- podniesie jakości surowców rolnych poprzez usprawnienie technologiczne i techniczne produkcji;
- dostosowanie produkcji rolnej do rynków zbytu;
- poszukiwanie pełniejszych form wykorzystania zasobów ludzkich poza rolnictwem;
- prowadzenie produkcji rolnej zgodnie z wymogami ekologii bez naruszania naturalnych warunków środowiska.

II.2 Strategiczne kierunki rozwoju Gminy

Informacja o Strategii Rozwoju Gospodarczego Gminy

W gminie funkcjonuje zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego na lata 2000 – 2013 przyjęta 26 września 2007 r. Uchwałą Nr IX/45/2007 Rady Gminy Lutocin.

Podstawowe kierunki rozwoju zapisane w Strategii Rozwoju Gospodarczego Gminy

Główne cele rozwoju Gminy zapisane w Strategii Rozwoju Gospodarczego gminy Lutocin to :

1. Wyprowadzenie ze stanu krytycznego i rozwijanie nowoczesnego rolnictwa, zdolnego do konkurencyjności na rynkach rolnych, umożliwiającego odpowiednie dochody producentom rolnym, sprzyjającego rozwojowi pozarolniczych form gospodarowania i przyczyniającego się do zachowania równowagi ekologicznej terenu.
2. Rozwijanie infrastruktury technicznej i społecznej niezbędnej do zapewnienia odpowiednich warunków życia mieszkańcom, właściwego funkcjonowania przetwórstwa i rynku rolnego z zachowaniem tradycji oraz dziedzictwa kulturowego i społecznego ludności gminy.
3. Stworzenie warunków sprzyjających podnoszeniu poziomu życia mieszkańców zwłaszcza w zakresie potrzeb edukacyjnych, zdrowotnych oraz klimatu do rozwoju przedsiębiorczości przez mieszkańców oraz osób z poza gminy.

W omawianej Strategii podkreślono, iż rozwój Gminy powinien zapewnić zharmonizowanie i systematyczność działań społeczności lokalnej, władz (lokalnej oraz państwowej) oraz wszystkich innych podmiotów funkcjonujących na terenie gminy. Jako efekt takiego rozwoju założono proces tworzenia nowych wartości, w tym : wyższy poziom życia ludności, nowe miejsca pracy oraz nowe dobra i usługi zaspakajające lokalny i ponadlokalny popyt.

Cel 2. przywołanej Strategii wytycza także kierunek dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Stąd cele zawarte w niniejszej strategii są spójne z powyższymi.

Inne dokumenty strategiczne dotyczące gminy (na różnym szczeblu dokumentów)

Dokumenty europejskie

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej powoduje, że mieszkańcy są beneficjentami przyjętej w Nicei (XII 2000 r.) Agendy Społecznej określającej kierunki aktywnej polityki społecznej i nakreślającej konkretne zadania w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. Głównym celem jest stworzenie bardziej spójnych społeczeństw.

Podobne cele zawarte są w Europejskiej Strategii Zatrudnienia, skupiającej się na trzech głównych priorytetach:

1. umożliwieniu powrotu bezrobotnych na rynek pracy, a także promocja rynku pracy otwartego dla wszystkich, m.in. przeciwdziałanie długoterminowemu bezrobociu poprzez kształcenie ustawiczne, przekwalifikowania, programy doradcze.
2. dążeniu do ułatwiania obywatelom zakładania własnej działalności gospodarczej, poprzez zatrudnianie osób do własnych firm.
3. promowaniu nowoczesnych systemów pracy, promocja różnorodnych form zatrudniania, unowocześnianie przedsiębiorstw poprzez szkolenia i kursy dla pracowników.

Dokumenty rządowe

Gminna Strategia Społeczna jest kompatybilna ze Strategią Rozwoju Kraju na lata 2007 – 2015 (opracowane Założenia) przedstawiającą wizję Polski do 2015 roku, cele i priorytety, na których skoncentrowane zostanie wsparcie ze środków publicznych, a zwłaszcza z funduszy pomocowych Unii Europejskiej. Dokument ten określa podstawy efektywnego wykorzystania środków rozwojowych na realizację celów społeczno – gospodarczych i szybszego wzrostu gospodarczego, a także rolę administracji publicznej jako czynnika wspierającego rozwój kraju przez efektywne spełnianie usługowej funkcji wobec obywateli kraju. Celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski, poszczególnych obywateli i rodzin.

Podniesienie poziomu życia nastąpić będzie poprzez wzrost siły nabywczej dochodów w gospodarstwach domowych, ułatwienie dostępu do edukacji i szkoleń, poprawę poziomu aktywności zawodowej oraz poprzez poprawę zdrowotności obywateli.

Do podniesienia jakości życia przyczyni się poprawa stanu i wzrost bezpieczeństwa obywateli, życie w czystym i zdrowym środowisku, uczestnictwo w kulturze oraz przynależność do zintegrowanej wspólnoty lokalnej.

GSRPS nawiązuje również do Rządowej Strategii Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013, której celami jest zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim

obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli.

Głównymi priorytetami tej strategii są:

- a) poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin, wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci, szczególnie w sferze mieszkaniowej, bytowej, edukacji i wychowaniu,
- b) wdrożenie aktywnej polityki społecznej,
- c) kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych,
- d) budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym,
- e) aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych,
- f) partnerstwo publiczno – społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.

Strategie na poziomie regionalnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest spójna również ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja), w której nakreślono określono trzy główne cele strategiczne :

1. Budowanie społeczeństwa informacyjnego i poprawę jakości życia mieszkańców województwa.
2. Zwiększenie konkurencyjności regionu w układzie międzynarodowym.
3. Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Osiągnięcie celów strategicznych rozwoju Mazowsza będzie możliwe poprzez realizację celów pośrednich wyznaczających jednocześnie kierunki działań w poszczególnych obszarach :

- Rozwój kapitału społecznego.
- Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu.
- Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitarnych Warszawy.
- Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitarnych.
- Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu.

Strategie na poziomie lokalnym

W obowiązującym Strategicznym Planie Rozwoju Powiatu Żuromińskiego do roku 2013 misją określono jako : Wszechstronny rozwój powiatu szansą dla mieszkańców, przedsiębiorców, turystów, dla osiągnięcia której nakreślono następujące kierunki strategiczne :

1. Rozwój rolnictwa i terenów wiejskich wraz ze zmieniającym się otoczeniem gospodarczym Wspólnoty Europejskiej.
2. Wszechstronna edukacja, aktywizacja lokalnego rynku pracy, pomoc społeczna oraz bezpieczne i godne życie mieszkańców powiatu.
3. Ochrona środowiska oraz racjonalne wykorzystanie walorów przyrodniczych w celu rozwoju turystyki i rekreacji.
4. Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury drogowej jako podstawowego elementu komunikacji w powiecie.

Obecna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powiązana jest również z innymi dokumentami strategicznymi takimi jak:

Plan Rozwoju Lokalnego, gdzie głównymi celami są:

- kontynuowanie przychylnej dla rozwoju gospodarczego polityki podatkowej,
- dążenie do opracowania planu zagospodarowania przestrzennego,
- promowanie zatrudnienia przez rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, w tym rozwój budownictwa;
- budowa i modernizacja dróg gminnych,
- stworzenie lokalnej infrastruktury edukacyjnej i sportowej.

Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, skupiający się na zapobieganiu problemom alkoholowym oraz zmniejszeniu istniejących patologii. Kierunki działań, to przede wszystkim :

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- podejmowanie interwencji i ograniczanie dostępności do alkoholu;
- udzielenie pomocy rodzinom w postaci psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych w zakresie problemów alkoholowych.

Program współpracy z organizacjami pozarządowymi wspierający ład społeczny w środowisku lokalnym poprzez budowanie partnerstwa pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi. Główne kierunki oddziaływać to :

- rozwijanie poczucia przynależności do społeczności lokalnej gminy,
- promocja postaw obywatelskich i prospołecznych,
- zwiększanie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- zapewnienie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców gminy,
- budowanie społeczeństwa obywatelskiego, poprzez aktywizację społeczności lokalnej.

II.3 Polityka społeczna w zakresie pomocy społecznej

Instytucje i świadczenia pomocy społecznej

Społeczeństwo gminy Lutocin, w takim samym stopniu jak całe społeczeństwo Polski podlega różnym zjawiskom społecznym, jego nieprawidłowościom, zaburzeniom i załamaniom. Zjawiska te nasilają się oczywiście w okresie zmian społecznych związanych z przemianami gospodarczymi kraju. Zasadniczą strategią walki z problemami społecznymi jest stymulowanie mechanizmów korekcyjnych, których zadaniem jest przywrócenie stanu równowagi i integracji społeczeństwa. Zgodnie z wiedzą uzyskaną na podstawie analiz problemów społecznych określono i opisano te problemy, których rozwiązanie jest priorytetowe i wymaga skoncentrowanych, planowych i kierunkowych działań skierowanych na ich wyeliminowanie.

W chwili obecnej funkcję koordynatora działań skierowanych do mieszkańców gminy potrzebujących różnego rodzaju wsparcia spełnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutocinie.

Charakterystyka grup objętych pomocą w gminie

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej głównym celem udzielanej pomocy jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Równoległe prowadzonymi działaniami jest zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych, których mieszkańcy gminy nie są w stanie pokonać samodzielnie, z wykorzystaniem jedynie własnych możliwości i uprawnień.

Pomoc społeczna jest realizowana w różnorodnych formach, dostosowanych do potrzeb, okoliczności oraz możliwości prawnych.

- Jako zadanie zlecone prowadzone jest rozpoznanie oraz wypłacanie zasiłków stałych (dla pełnoletnich osób całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub inwalidztwa, które nie mają uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego). Tą formą pomocy objęto 4 osoby z terenu gminy.
- Opłacane są również składki na ubezpieczenie zdrowotne (za osoby pobierające świadczenia z pomocy społecznej nie podlegające ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu (3 osoby).
- GOPS udziela również pomocy w związku z realizacją programów osłonowych – zasiłki celowe dla rodzin rolniczych w celu łagodzenia skutków suszy.
- Inną formą wsparcia mieszkańców (jako zadanie własne gminy) są między innymi zasiłki celowe i celowe specjalne, pomoc w naturze, sprawienie pogrzebu, zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, którymi wspomagane są rodziny i osoby chwilowo znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej. Przydzielana sytuacyjnie pomoc na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia, remontu mieszkania, opału i odzieży, żywności zabezpiecza potrzeby w podstawowym zakresie (korzystały 43 osoby).
- Posiłkami - dożywianiem dzieci w szkołach objęto 50 dzieci.
- Usługi opiekuńcze.
- Zasiłki okresowe dla rodzin, w których występuje bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba (korzystało 29 osób).
- W ramach pracy socjalnej umożliwiającej jednostkom i rodzinom przezwyciężanie trudności poprzez działania podtrzymujące, wzmacniające lub korygujące korzystały 93 rodziny.

Dane dotyczą 2007 roku.

Od maja 2004 roku w ramach zadań zleconych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutocinie realizuje pomoc w formie świadczeń rodzinnych. Z tej formy pomocy korzysta ponad 500 rodzin. Świadczeniami są:

- zasiłek rodzinny
- dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu:
 - urodzenia dziecka;
 - opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
 - samotnego wychowywania dziecka;
 - kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
 - rozpoczęcia roku szkolnego;
 - pokrycia wydatków związanych z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła;
 - pokrycia wydatków związanych z dojazdem do miejscowości w której znajduje się szkoła;
 - wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- zasiłek pielęgnacyjny
- świadczenie pielęgnacyjne
- jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia się dziecka
- zaliczka alimentacyjna (od września 2005r) / fundusz alimentacyjny (od października 2008r)
- składki na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Wg analizowanych danych można stwierdzić, że około 10 % dzieci gminy Lutocin w wieku 0-17 lat żyje w rodzinach objętych środowiskową pomocą społeczną.

Dzieci i młodzież w wieku 7-17 lat funkcjonujące, poza rodziną, także w innych obszarach społecznych takich jak: szkoła, grupy rówieśnicza, środowisko lokalne podlegają dodatkowo systemowym działaniom o wymiarze profilaktyczno – interwencyjnym oferowanym przez władze samorządowe.

II.4 Podstawowe problemy społeczne i ich charakterystyka

Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej

Na terenie gminy funkcjonuje przychodnia zdrowia - Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lutocinie prowadzony przez Radę Gminy w Lutocinie, zapewniająca podstawową opiekę zdrowotną. W przychodni można skorzystać z pomocy lekarzy pierwszego kontaktu, przy czym usługi internistyczne, pediatryczne, rehabilitacyjne oraz usługi z zakresu medycyny szkolnej są finansowane przez Mazowiecką Kasę Chorych. Obecnie podstawową opieką zdrowotną objętych jest ok. 4500 mieszkańców gminy.

Opiekę specjalistyczną dla pacjentów z gminy Lutocin zapewnia Samodzielny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Żurominie, także w zakresie opieki szpitalnej.

Mieszkańcy gminy uskarżają się na ograniczoną dostępność do specjalistycznych usług medycznych, Przyczyn należy szukać zarówno w konieczności dojeżdżania do każdego rodzaju lekarza – specjalisty, jak i w ograniczonych nakładach finansowych na ochronę zdrowia powodujących kontraktowanie przez budżet państwa określonej, często zbyt małej, liczby świadczeń. Stąd też kolejki do lekarzy - specjalistów oraz utrudnienia w uzyskaniu skierowania na niektóre badania.

Inną bolączką mieszkańców są wciąż rosnące ceny lekarstw – coraz więcej osób nie stać na wykupienie recept. W związku z tym można przewidywać systematyczny wzrost liczby przyznawanych przez GOPS w Lutocinie zasiłków celowych związanych z ponoszeniem kosztów leczenia.

Opieka zdrowotna, to również profilaktyka. W obliczu trudnej sytuacji finansowej służby zdrowia nie sposób lekceważyć działań profilaktycznych mogących w efekcie doprowadzić do poprawy stanu zdrowia mieszkańców gminy, a przede wszystkim do zapobiegania powstawaniu chorób społecznych, w tym szczególnie alkoholizmu, choroby układu krążenia, nowotworów oraz powracającej gruźlicy. Stąd też starania władz samorządowych w poprawę wyposażenia technicznego SGZOZ umożliwiającego efektywne prowadzenie działań profilaktyki zdrowotnej.

Nierówne szanse edukacyjne

Edukacja jest szczególnie ważnym obszarem, z uwagi na prowadzone w szkołach, obok działań o charakterze oświatowym, systemowe prace profilaktyczne. W warunkach socjokulturowych gminy Lutocin często właśnie szkoła jest jedynym miejscem pracy nauczycieli - wychowawców z rodzinami problemowymi, realizowania profilaktyki uzależnień. To właśnie w szkołach podejmowane są próby rozwiązywania problemów związanych ze stosowaniem przemocy wobec dzieci, prowadzi się akcje dożywiania dzieci, organizuje wypoczynek letni.

Na terenie gminy Lutocin funkcjonuje Przedszkole Samorządowe o pełnej organizacji grup (od dzieci trzyletnich do oddziału przedszkolnego dla dzieci sześciolletnich).

System podstawowej edukacji gminnej oparty jest na bazie trzech szkół o pełnej strukturze organizacyjnej klas I–VI wraz z przyporządkowanymi im filiami.

- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Lutocinie wraz z Filią o organizacji klas I-III w sołectwie Chrapoń.
- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Przeradzu Małym wraz z Filią o organizacji klas I-III w sołectwie Siemcichy.
- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Swojęcinie wraz z Filią o organizacji klas I-III w sołectwie Jonne.

Edukacja gimnazjalna realizowana jest w Samorządowym Gimnazjum w Lutocinie. Ogółem w roku szkolnym 2008/ 2009 instytucjonalną opieką edukacyjną objętych jest ok. 600 dzieci.

W gminie zorganizowany jest dowóz dzieci na zajęcia szkolne poprzez kontraktowanie tras przejazdów autobusowych. Obecnie gmina nie dysponuje szkolnym „gimbusem”, choć jego posiadanie wydaje się potrzebne zwłaszcza w obliczu potrzeby dowożenia dzieci i młodzieży na dodatkowe formy edukacyjno – kulturalne, np. wyjazdy na basen, udział w przedstawieniach teatralnych lub krótszych wycieczek krajoznawczo – szkoleniowych.

Obecnie szkoły gminy Lutocin borykają się przede wszystkim z trudnościami o naturze finansowej, ograniczającymi istotnie możliwości szkół w zakresie ich oferty dodatkowej dotyczącej szczególnie zajęć pozalekcyjnych, tak istotnych z punktu widzenia profilaktyki społecznej.

Inną odczuwaną niedogodnością są trudności z pozyskiwaniem nauczycieli języków obcych oraz niedostateczna baza techniczna szkół do wprowadzenia nowoczesnych form nauczania języków.

W gminie nie funkcjonuje Dom Kultury i ze względów ekonomicznych jego budowa nie jest w najbliższej przyszłości planowana. Szkoły więc dodatkowo pełnią funkcje lokalnych ośrodków kulturotwórczych: kultywują tradycje obyczajowe regionu oraz uświetniają obchody świąt i uroczystości. Szkolne spotkania kulturalne, zarówno przygotowania, jak i same obchody, pełnią dodatkowo funkcje integracji społeczności lokalnej.

Na terenie gminy nie ma żadnej szkoły ponadgimnazjalnej, co w znacznym stopniu ogranicza dostęp młodzieży do wykształcenia (rosną koszty dojazdu do szkoły lub opłaty za internat / stancję). W perspektywie oznacza to także ograniczenie w znalezieniu pracy.

Młodzież starsza kontynuuje obecnie naukę w szkołach wyższych i policealnych, już poza terenem gminy Lutocin. Obserwuje się jednakże malejące zainteresowanie zarówno ofertą średnich szkół technicznych i zawodowych, jak i szkół policealnych (pomaturalnych).

Wzrasta za to liczba osób dorosłych zgłaszających potrzebę podnoszenia poziomu wykształcenia, np. w szkołach średnich dla pracujących, zwłaszcza w liceach ogólnokształcących i wieczorowych lub poprzez różnorodne kursy i szkolenia. W związku ze zgłaszanymi potrzebami w gminie odczuwa się brak zaplecza lokalowego do rozpoczęcia tego typu działalności edukacyjnej.

Na terenie gminy jako jednostka organizacyjna gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Lutocinie. Jej księgozbiór wynosi ok.20 tysięcy woluminów i zaspakaja potrzeby czytelnicze jedynie w stopniu zadawalającym. Odczuwa się zarówno braki w księgozborze podręcznym czytelni, jak i w księgozborze głównym, szczególnie w ważnych dla uczącej się młodzieży działach, jak wydania encyklopedyczne, czy też działy popularnonaukowe, w tym: geografia, biologia, ekonomia, pedagogika. Szczególnie dokuczliwy jest brak odpowiednich ilości egzemplarzy lektur szkolnych. Powodem ograniczeń księgozbioru są przede wszystkim małe nakłady finansowe.

Dysfunkcja rodziny i uzależnienia

Rodziny dysfunkcyjne to środowiska z zachwianiem lub nie wypełnianiem jednej lub wielu swoich naturalnych funkcji. Skrajnym przypadkiem rodziny dysfunkcyjnej jest rodzina patologiczna, w której nie są przestrzegane społecznie przyjęte systemy wartości i normy społeczne. Rodziny takie stanowią zagrożenie dla populacji mieszkańców szczególnie ze względu na wzorce postępowania przekazywane dzieciom. Społeczna polityka państwa skierowana do tych rodzin preferuje, zamiast dotychczasowego naznaczenia społecznego i izolacji, pomoc materialną oraz działania o charakterze profilaktycznym, poradniczym lub terapeutycznym.

Występowanie zjawiska patologizacji rodziny, w tym przede wszystkim pogłębiającej się niewydolności wychowawczej rodziny w gminie Lutocin można wyjaśnić niekorzystnymi zjawiskami społecznymi opisanymi we wcześniejszych częściach niniejszego opisu problemów. Bezrobotność powoduje stopniowe ubożenie rodziny, a tym samym kierowanie energii życiowej raczej ku zapewnieniu podstawowego bytu niż skupianiu się na wychowywaniu. Nie bez wpływu pozostaje odczuwany stan poczucia bezradności wywołujący bierność i stan permanentnej frustracji.

Wg danych można stwierdzić narastanie niepokojącego zjawiska nie radzenia sobie z problemami ekonomicznymi i życiowymi przez ludzi młodych, posiadających małe dzieci. Skutkuje to pogłębianiem się procesów niewydolności wychowawczej i przenoszeniem negatywnych wzorców wychowawczych, w efekcie kumulacją problemów społecznych.

Pozytywne jest jednak, że jednocześnie ze wzrostem negatywnych zjawisk dotyczących rodziny od roku 2000 r. nie zanotowano drastycznego zwiększenia potrzeby czynnej pomocy dzieciom z rodziny dysfunkcyjnej lub patologicznej. W 2008 r. wystąpiła jednak konieczność rozdzielenia 2 dzieci od rodziny i umieszczenia ich w domu dziecka.

Występującym na terenie gminy problemem społecznym jest także przemoc domowa. W roku 2007 GOPS w Lutocinie wszczął 2 procedury Niebieskiej Karty dla rodzin z tereny gminy Lutocin.

W ramach działań Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego dla osób i rodzin w kryzysie [funkcjonuje na terenie gminy Lutocin od 2005] zanotowano w roku 2007 aż 17 zgłoszeń zachowań przemocowych członków rodzin. Zwiększenie ilości zgłoszeń nie jest jednakże wyznacznikiem nasilenia niepokojącego zjawiska lecz skutkiem prowadzonych działań informacyjno – edukacyjnych, w tym podnoszenia świadomości społeczeństwa.

Dane statystyczne gminy Lutocin pozwalają stwierdzić także, że problem określony bezradnością opiekuńczo – wychowawczą często związany jest dodatkowo z problemem choroby alkoholowej, niepełnosprawności, samotnym rodzicielstwem, chorobą psychiczną, upośledzeniem lub stosowaniem przemocy domowej.

W gminie Lutocin fakt współwystępowania problemu uzależnień z innymi dysfunkcjami stwierdza się najczęściej na podstawie oceny pracownika socjalnego potwierdzonej przez środowisko życia klienta (rodzina, sąsiedzi).

Analiza danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lutocinie wykazała, że w roku 2007 z racji występowania problemu choroby alkoholowej objęto pomocą 14 osób i jest to mniej więcej stały poziom.

Wśród osób z problemem alkoholowym przeważają mężczyźni z wykształceniem podstawowym i zasadniczym. W ramach prac GKRPA w Lutocinie w roku 2007 wszczęto 14 postępowań, przeprowadzono 27 rozmów informacyjno – motywujących oraz skierowano 5 wniosków o wszczęcie postępowania sądowego zmierzającego do orzeczenia konieczności leczenia odwykowego.

Na terenie gminy nie odnotowano faktów uzależnienia od narkotyków. Rodzice sygnalizują niepokoje związane z bliskością popularnych dyskotek oraz kontaktami swoich dzieci z dużo starszą młodzieżą lecz nie istnieją bezpośrednie dane statystyczne opisujące zjawisko używania środków uzależniających.

Mała aktywność społeczna

Zasadniczo gmina stanowi obszar zwarty pod względem terytorialnym i społecznym. Nieco luźniejsze powiązania występują na terenach leżących na obrzeżach gminy, które przed 1973 r. [przed powstaniem gminy Lutocin] funkcjonowały w ramach gmin sąsiednich. Podtrzymanie więzi z terenami sąsiednimi jest utrwalane działaniami Parafii Rzymsko – Katolickich o różnych zasięgach terytorialnych, w tym :

- sołectwo Zimolza – parafia Biezuń (gm. Biezuń)
- sołectwo Swojęcín – parafia Poniatowo (gm. Żuromin)
- sołectwo Jonne – parafia Biezuń (gm. Biezuń)
- sołectwo Chrapoń – parafia Skrwilno (gm. Skrwilno)

Powiązania zewnętrzne nie są jednak na tyle silne, by mogły stworzyć zagrożenie rozpadu gminy, bądź odłączenia któregoś z sołectw.

Mieszkańcy sygnalizują historycznie zadawnione i podtrzymywane zwyczajowo lokalne niechęci terytorialne pomiędzy miejscowościami. Są one na tyle silne, że potrafią blokować uczęszczanie dzieci do bliższej placówki oświatowej lub wywołać konflikty w planowaniu ogólnogminnych inwestycji.

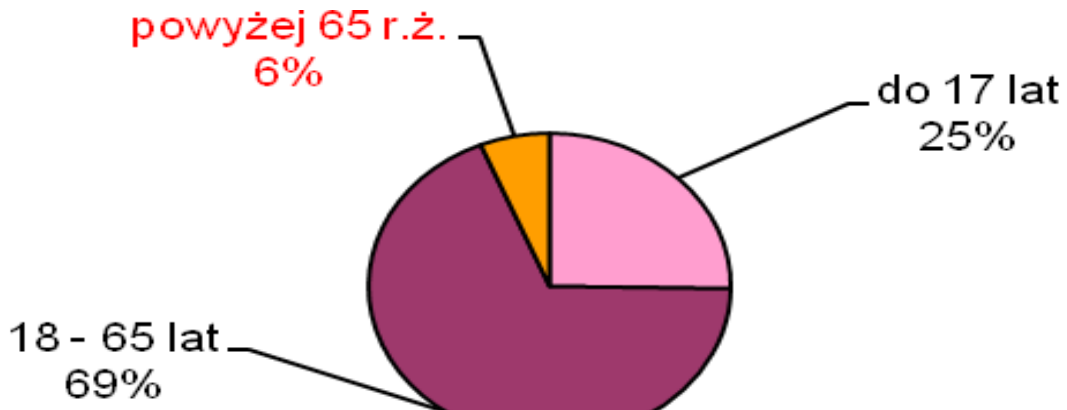
Poziom integracji społecznej opisywana jest jako występowanie słabych więzi pomiędzy mieszkańcami z występowaniem nielicznych przejawów wzajemnej pomocy i wspólnych działań. Jako powód takiego stanu rzeczy uznano :

- duże zróżnicowanie społeczno – ekonomiczne mieszkańców, co powoduje znaczne różnice w poziomach i zakresach odczuwanych potrzeb;
- tempo i charakter współczesnych czasów, w tym koncentrowanie się mieszkańców na zaspakajaniu potrzeb własnych i najbliższej rodziny;
- zmiany w strukturach tradycyjnych rodzin i sposobach spędzania przez nie czasu.

Starzenie się mieszkańców gminy

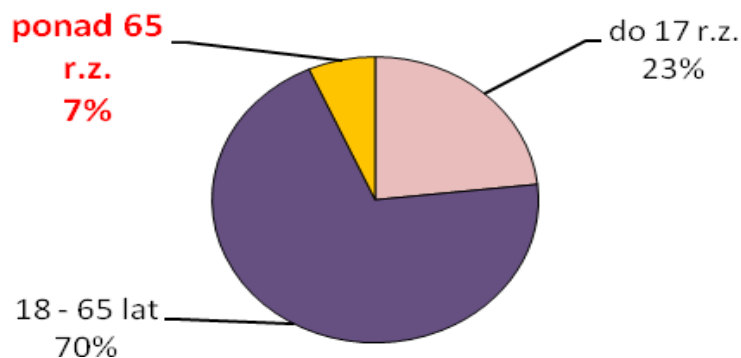
Obecna struktura ludności gminy wskazuje na wyraźną przewagę procentową osób w wieku produkcyjnym (18 – 65 r. ż.) jednakże od 1970 r. udział osób w wieku podeszłym (powyżej 65 r.ż.) w populacji mieszkańców wykazuje powolną lecz stałą tendencję wzrostową.

Rys.3 Struktura ludności Gminy Lutocin wg kryterium wieku w roku 2004

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Lutocinie

Rys.4 Struktura ludności Gminy Lutocin wg kryterium wieku w roku 2007

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Lutocinie

Występująca w kraju ogólna tendencję do starzenia się społeczeństw pozwala przewidywać, że procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym w całości populacji gminy będzie systematycznie wzrastał.

Uwaga : w demografii umowną granicą określającą stopień starzenia się społeczeństwa jest poziom 15% osób w wieku powyżej 60 lat.

Można więc spodziewać się narastania problemów związanych z ludźmi starszymi, którzy znajdują się często w trudnej sytuacji materialnej oraz mają problemy związane ze stanem zdrowia, poczuciem osamotnienia i ograniczonymi formami aktywności, w tym spędzania czasu wolnego.

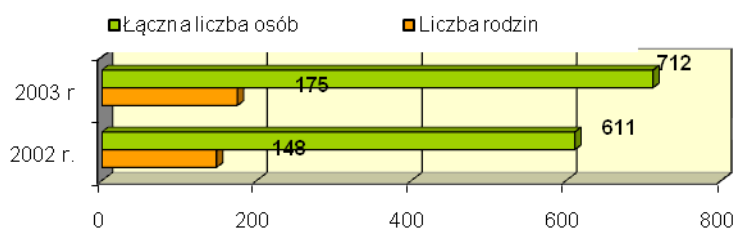
Od roku 2004 w gminie Lutocin utrzymuje się liczba około 300 osób w wieku poprodukcyjnym, którymi do tej pory w większości zajmują się rodziny. Udział dotychczasowej pomocy GOPS to przyznane usługi opiekuńcze mieszczące się w granicach 2-3 usług rocznie (dane za lata 2002 – 2007). Jest to na razie jedyna z przyznawanych form pomocy dla osób starszych w gminie, przy czym GOPS w Lutocinie dąży do tego, aby usługi opiekuńcze zapewnione były w miejscu zamieszkania. Ma to zapewnić naturalny kontakt osób starszych ze swoim środowiskiem.

Wg Ustawy o pomocy społecznej samorząd ma obowiązek świadczenia usług osobom, które z powodu wieku, choroby lub z innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub też ich rodzina nie może tej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują więc pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości również zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Ubożenie mieszkańców

W gminie Lutocin, tak jak w każdej społeczności istnieją osoby, których nie stać na zaspokojenie nawet najbardziej elementarnych potrzeb. Stopień ubóstwa objawia się różnymi formami – zbyt niskimi dochodami, złym odżywianiem, niskim standardem mieszkania lub brakiem miejsca do zamieszkania, a także utrudnionym dostępem do opieki zdrowotnej.

Od 2002 r. do 2004 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutocinie notował powiększającą się liczbę osób i rodzin objętych pomocą.

Obecnie poziom usług ustabilizował się na poziomie rocznym ok. 150 osób, którym udziela się różnorodnej pomocy ze względu na sytuacyjne, przejściowe lub stałe ubożenie.

Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo na podstawie mieszczania się dochodu rodziny lub osoby w tzw. minimum socjalnym. Pamiętać należy jednak, że ubóstwo to zjawisko złożone, posiadające zarówno aspekty ilościowe (np. wskaźnik dochodu uzyskiwanego przez gospodarstwa domowe), jak i jakościowe, do których należą inne wskaźniki sytuacji materialnej – np. posiadanie rozmaitych dóbr, dostępność wykształcenia, możliwości korzystania z różnych form wypoczynku lub rozrywki.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutocinie obejmuje pomocą gospodarstwa domowe czy osoby żyjące nie tylko w sferze ubóstwa, ale również z tzw. strefy niskich dochodów. Ubóstwo jest bowiem z reguły dopiero efektem długotrwałego utrzymywania się rodzin czy osób w strefie niskich dochodów.

Bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Żurominie w roku 2007 stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie wynosiła 20,9%. Oznacza to, iż bez pracy pozostawało w tym okresie 301 mieszkańców gminy Lutocin (158 kobiet oraz 143 mężczyzn). Niepokojące jest, że z liczby tej 27% osób pozostaje bez pracy powyżej 2 lat.

W analizie statystycznej ujawniają się rozmaite tendencje :

- utrzymywanie się wskaźnika osób bezrobotnych z terenu gminy [relatywnie liczba bezrobotnych spada, lecz maleje też stale liczba mieszkańców gminy przez co wskaźnik pozostaje niezmienny];
- w roku 2007 po raz pierwszy zanotowano przewagę ilości bezrobotnych kobiet nad ilością bezrobotnych mężczyzn (od roku 2004 notowano 56% przewagę liczby mężczyzn);
- utrzymuje się 80% udział osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.

Notowana od 2000r. liczba bezrobotnych, stała procentowo w stosunku do ilości mieszkańców, wynika m.in. z aktywności zawodowej osób z wyżu demograficznego, utrzymującego się słabego wzrostu gospodarczego regionu, a tym samym niewielką ilością nowo tworzonych miejsc pracy na terenie gminy.

Rozpatrując poziom wykształcenia osób bezrobotnych okazuje się, że największą grupą stanowią absolwenci szkół podstawowych i gimnazjum oraz zasadniczych szkół zawodowych - stanowią oni łącznie 53% ogółu bezrobotnych.

Dane te traktować można jako potwierdzenie naturalnego zjawiska socjologicznego – coraz częściej osoby młode, z niskim wykształceniem nie mają szans na znalezienie zatrudnienia po ukończeniu szkoły.

Okolo 25% ogółu bezrobotnych stanowią osoby z przedziału wiekowego 25 – 34 lata.

Jest to szczególnie trudna dla pracy socjalnej grupa. Osoby te znajdujące się w pełni rozwoju społecznego próbują zakładać rodziny i poszukują stabilizacji życiowej. Jednocześnie warunki socjokulturowe, w tym brak pracy, powodują, że tracą nadzieję na znalezienie zatrudnienia. Często w wyniku tego na tyle godzą się ze swoją sytuacją, iż przestają tej pracy poszukiwać. Jest to grupa osób, które najszybciej uzależniają się od pomocy społecznej, traktując zasiłki wypłacane przez GOPS jako sposób na przeżycie. Są to klienci roszczeniowi, którzy nie widzą sensu podejmowania jakiegokolwiek wysiłku w celu wyjścia z trudnej sytuacji, w jakiej się znaleźli.

Z zebranych danych wynika, że większość osób bezrobotnych z gminy Lutocin zarejestrowanych w PUP nie posiada prawo do zasiłku. W 1999 r. było to 56% bezrobotnych, w roku 2000 już 82%. Obecna ilość osób bez prawa do zasiłku to 80,2 % ogólnej liczby bezrobotnych [dane za rok 2007].

Wydaje się, że główną przyczyną tego stanu jest chroniczny brak miejsc pracy na terenie zamieszkania, co uniemożliwia spełnienie warunków wymaganych przez prawo do nabycia prawa do zasiłku.

Analiza wskazuje, że w obszarze bezrobocia w gminie Lutocin zjawiskami szczególnie niekorzystnymi są :

- zdobywanie przez młodzież wykształcenia niedostosowanego do warunków ograniczonego rynku pracy;
- stałe zasilanie osobami bezrobotnymi sektora pracowników rolnych, co skutkuje znacznym przerostem zatrudnienia we własnych gospodarstwach i obniża realne dochody rodzin;
- mała ilość podmiotów gospodarczych gminy zdolnych do zatrudniania pracowników;
- niechęć do poszukiwania pracy poza obrębem gminy ze względu na relatywnie wysokie koszty wynajmu lokali mieszkalnych w dużych miastach;
- strukturalna, utrwalona już bierność, osób pozostających bez pracy ponad 1 rok, często stająca się już wzorcem postępowania dla osób z młodszego pokolenia.

Zasoby mieszkaniowe

W gminie Lutocin nie są notowane bezpośrednie potrzeby posiadanie zasobów mieszkaniowych dla ludności. Stwierdza się jednak zły stan techniczny wielu budynków mieszkaniowych, co powoduje sytuacyjne wspieranie rodzin w remontowaniu pokryzysowym swoich domów.

Rozwój poszczególnych miejscowości (jednostek osadniczych) planuje się przez utrzymanie, w miarę możliwości, zasady koncentracji zabudowy, przy jednoczesnym uwzględnianiu przesłanek wynikających z ochrony naturalnego środowiska i występujących na danym obszarze wartości kulturowych. W planie zagospodarowania przestrzennego została przyjęta zasada etapowej realizacji nowej zabudowy, tak, by w poszczególnych etapach uzyskiwać czytelny, zwarty przestrzennie i programowo układ osadniczy.

Równie ważnym czynnikiem poprawy jakości życia mieszkańców jest poprawa infrastruktury gminnej poprzez :

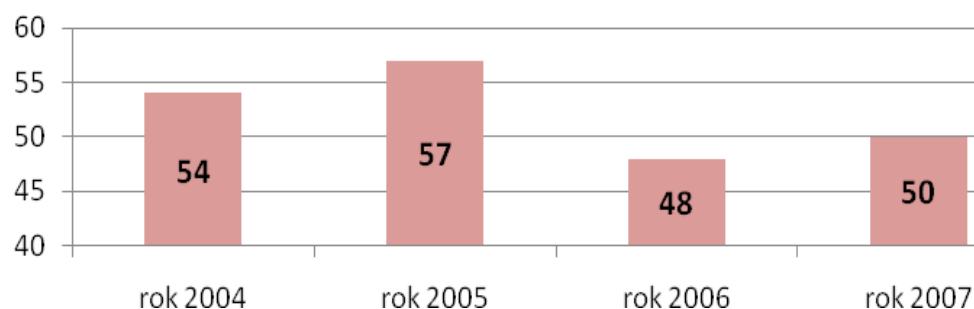
- budowę oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Lutocinie
- budowę sieci kanalizacyjnej w dużych wsiach rozwojowych oraz oczyszczalni przydomowych w gospodarstwach;
- poprawę lub rozbudowę sieci dróg gminnych;
- rekultywację gminnego wysypiska śmieci,
- budowę sieci gazowej z przyłączami.

Zagrożenie porządku publicznego

Rozpatrując elementy obecnego stanu problemów społecznych gminy Lutocin nie można pominąć działań prowadzących do poprawy bezpieczeństwa publicznego, będących w opinii społeczeństwa jednym z kluczowych czynników wpływających na jakość życia.

Liczba popełnianych na terenie gminy przestępstw od 2004 r. kształtuje się na poziomie ok. 50 rocznie.

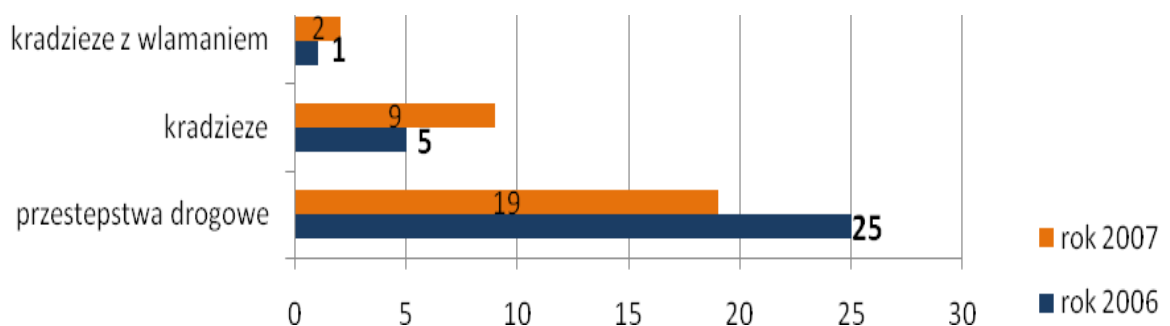
Rys.5 Liczba popełnianych przestępstw w latach 2004 – 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Dzielnicowych

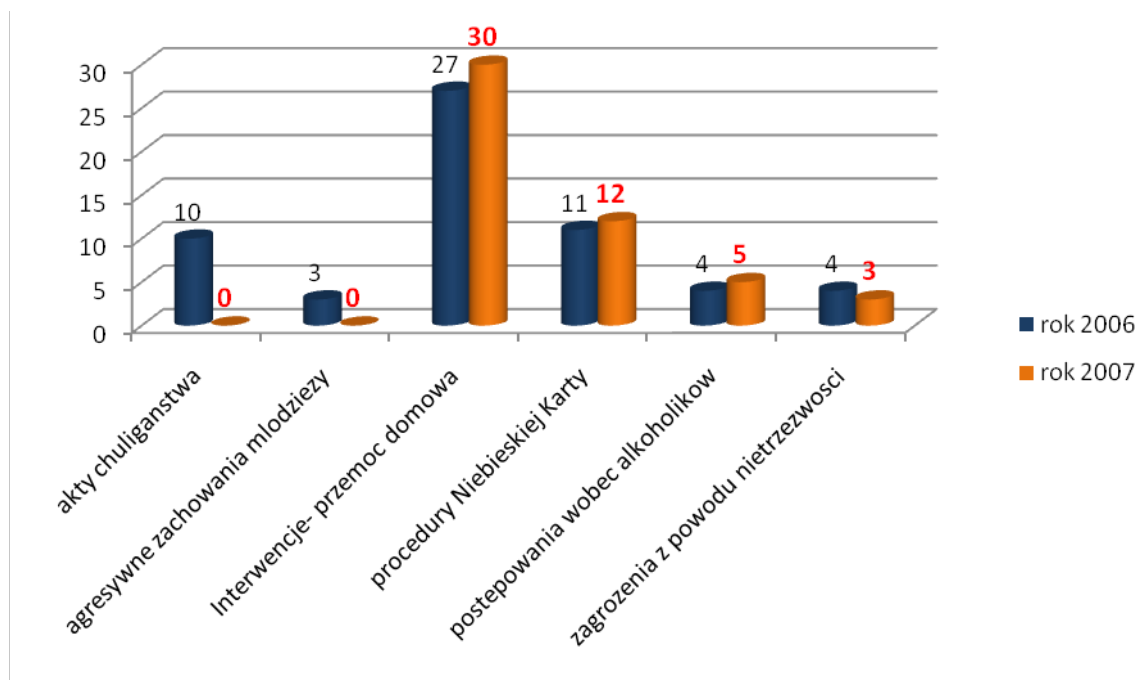
Za najczęściej wskazywane źródła poczucia zagrożenia mieszkańcy wskazują takie zjawiska jak kradzieże oraz nietrzeźwość osób prowadzących pojazdy mechaniczne. Przekonania mieszkańców znajdują potwierdzenie w danych służb policyjnych.

Rys. 6 Dane dotyczące kategorii przestępstw w latach 2006-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Dzielnicowych

Z analizy danych wynika, że konieczne jest podjęcie działań mających na celu zwiększenie nakładów budżetowych na służby prewencyjne oraz promowanie działań o charakterze profilaktycznym (zwłaszcza wśród nieletnich).

Rys. 7 Dane dotyczące negatywnych zjawisk społecznych w latach 2006 – 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Dzielnicowych

Policyjne dane statystyczne potwierdzają przekonanie o wpływie edukowania środowiska w obszarze zjawisk przemocy domowej. W roku 2003 na terenie gminy tylko dwukrotnie podejmowano interwencje domowe, obecnie jest to poziom ok. 30 interwencji rocznie. Wynika więc, że coraz więcej członków rodzin nie godzi się na bycie ofiarą i aktywnie poszukuje pomocy i wsparcia.

Służby policyjne włączają się także aktywnie w oddziaływania zmniejszające negatywny wpływ uzależnienia od alkoholu na rodziny oraz całe społeczeństwo. Stąd też systematycznie wzrasta ilość postępowań podejmowanych wobec osób uzależnionych.

Niepokojącym zjawiskiem są występujące akty wandalizmu, w tym także te powodowane przez osoby w stanie nietrzeźwym.

Równie niepokojące są odnotowywane agresywne zachowania młodzieży, występujące co prawda sporadycznie w skali roku, lecz utrzymujące się na stałym poziomie.

Problemy osób niepełnosprawnych oraz długotrwale chorych

Sygnalizowanymi problemami osób niepełnosprawnych (oprócz opisanych wcześniej kłopotów z docieraniem do specjalistycznej pomocy zdrowotnej) są m.in. :

- mała dostępność do budynków użyteczności publicznej, np. przez brak podjazdów dla wózków inwalidzkich,
powoduje to znaczne ograniczenia w samodzielnym stanowieniu o sprawach bytowych, powiększa stopień bierności i uzależnienia od osób trzecich
- brak lokalnej specjalistycznej opieki rehabilitacyjnej;
wydłuża się przez to system powrotu do zdrowia, a konieczność dojazdów do placówek specjalistycznej pomocy zdrowotnej, w tym rehabilitacyjnej zmniejsza ze względów finansowych liczbę osób korzystających z tej pomocy
- brak wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych;
utrwała się więc proces izolacji osób niepełnosprawnych lub przewlekle chorych, a tym samym również całych rodzin uwikłanych w chorobę członka swojej rodziny
- mała dostępność do komputerowej sieci internetowej ograniczająca rozwój osobisty, w tym edukacyjny szczególnie młodzieży niepełnosprawnej.
W obecnych czasach korzystanie z komputera jest możliwe w różnych stanach niepełnosprawności lub długotrwałej choroby – niemożność korzystania z takiej formy rozwoju w znacznym stopniu ogranicza rozwój tych osób

Brak na terenie gminy stowarzyszeń i organizacji pozarządowych ogranicza ofertę działań zarówno na rzecz osób niepełnosprawnych, jak i długotrwale chorych. Ze względu na regionalne tradycyjne rozumienie funkcji rodziny nie występuje problem sprawowania opieki nad osobami przewlekle chorymi, lecz członkowie rodzin tych osób spostrzegają potrzebę wymiany doświadczeń oraz instytucjonalnego wsparcia.

WNIOSKI z ankiet

1. W pytaniu 1. ankiety za główne problemy społeczne dzieci i młodzieży respondenci uznali :
 - dojazdy izolujące dzieci od możliwości ciekawego spędzania czasu wolnego [57 wskazań];
 - brak rozwijania zainteresowań, uzdolnień i talentów [48wskazań];
 - powielanie negatywnych wzorców rodzinnych [21 wskazań];
 - ograniczenia finansowe rodziców nie pozwalające na korzystanie przez ich dzieci z odpłatnych zajęć [16 wskazań];
 - gorsze wykształcenie dzieci wiejskich [13 wskazań].

2. W pytaniu 2. ankiety jako najważniejsze problemy osób starszych ankietowani wskazali :
 - problemy zdrowotne [79 głosów];
 - brak zainteresowań [36 głosów];
 - brak rówieśniczych kontaktów towarzyskich [23 głosy];
 - samotność i izolacja [18 głosów]
 - brak zajęć [14 głosów];
 - ograniczona zdolność do samoobsługi [14 głosów].

3. W pytaniu 4. ankiety respondenci uznali za największe problemy społeczne rodzin :
 - bezrobocie [55 wskazań];
 - niewydolność materialną rodziny [48 wskazań];
 - problem alkoholowy [28 wskazań];
 - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych [23 wskazania];
 - ubóstwo [22 wskazania];
 - konflikty rodzinne [15 wskazań].

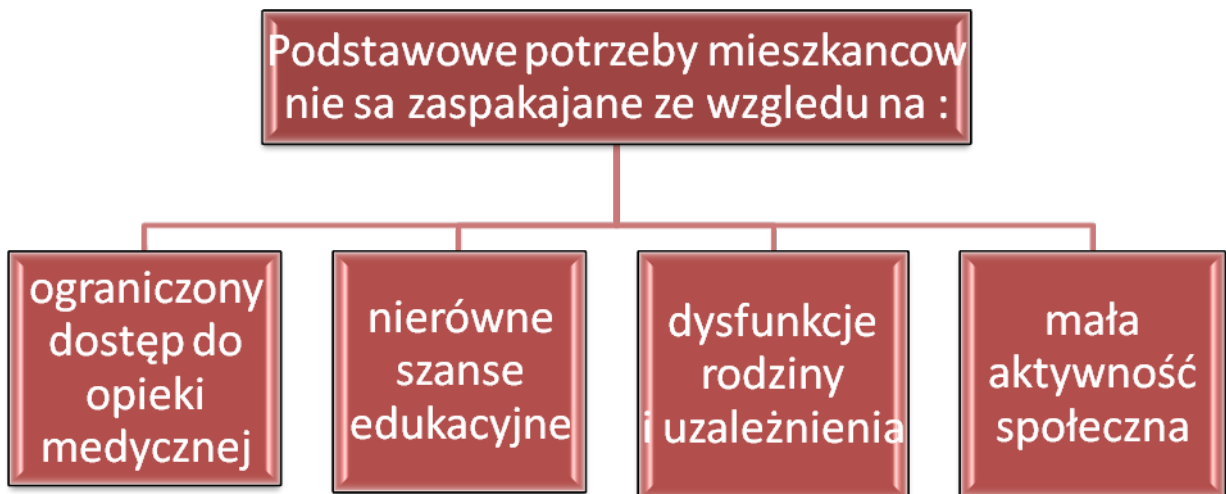
4. W pytaniu 4. ankiety za problemy społeczne osób długotrwale chorych ankietowani uznali :
- trudności w znalezieniu pracy [54 wskazania];
 - słaby dostęp instytucji publicznych do potrzebujących [29 wskazań];
 - ubóstwo [28 wskazań];
 - nieodpowiednie warunki mieszkaniowe [25 wskazań];
 - ograniczona zdolność samoobsługi [13 wskazań];
 - izolacja [13 wskazań].
5. Ankietowani uznali, że rozwiązaniem problemów dzieci i młodzieży byłoby poszerzenie ofert zajęć pozalekcyjnych w placówkach oświatowych, w tym zapewnienie funkcjonowania długo działających świetlic szkolnych oraz utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury z szeroką ofertą bezpłatnych zajęć rozwijających indywidualne zainteresowania. Wskazano również na potrzebę organizowania spotkań edukacyjno- wspierających dla rodziców mających problemy ze swoimi dziećmi.
6. Tylko 50% ankietowanych spostrzega potrzebę świadczenia usług opiekuńczych dla osób starszych, 25% nie widzi takiej potrzeby, a kolejne 25% nie ma zdania w tej kwestii. Jako wykonawcę usług opiekuńczych najczęściej wskazano prywatny dom starości pozostający pod nadzorem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Jako rozwiązanie wskazywanych problemów osób starszych respondenci wskazali potrzebę utworzenia Klubu Seniora z wieloma kołami zainteresowań prowadzonymi przez przygotowany personel. Jako rozwiązania trudności z dostępem do opieki zdrowotnej wskazano zakontraktowanie dyżurów specjalistów w Gminnym Ośrodku Zdrowia.
7. Ankietowani uznali, że rozwiązaniem występujących problemów rodzin byłoby tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy, przymusowe wszczynanie stosownych postępowań w przypadku występowania problemów oraz zatrudnienie przez gminę psychologa i prawnika służących bieżącą pomocą.

8. Za działania najlepiej służące rozwiązaniu problemów alkoholowych , narkomanii i przemocy rodzinie ankietowani uznali lepszą współpracę z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym, kształtowanie świadomości społecznej, organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży oraz wsparcie w organizowaniu się grup wsparcia osób uzależnionych.
9. 100% respondentów uznało dostępność do poradni specjalistycznych za niezadawalającą, a za podstawowe potrzeby w zakresie ochrony zdrowia uznano zwiększenie zakresu usług, w tym zakontraktowanie usług lekarzy specjalistów.
10. 63% ankietowanych dostrzega potrzebę organizowania kursów i szkoleń dla dorosłych, wśród tematów wskazano : obsługę komputera, zagospodarowywanie ogródków przydomowych oraz kursy językowe.
11. Tylko 40% ankietowanych opowiedziało się za prowadzeniem działań angażujących społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów, przy czym żaden z respondentów nie wskazał formy tych działań. Aż 44% badanych nie miało zdania w tej kwestii, a 16% nie uznało takich działań za potrzebne.
12. Za działania mogące pozytywnie wpłynąć na rozwiązanie gminnych problemów społecznych wskazano :
 - pozyskiwanie środków unijnych [36 wskazań];
 - zwiększenie imprez sportowych i kulturalnych [19 wskazań];
 - organizowanie kursów i szkoleń [15 wskazań];
 - działania profilaktyczne [13 wskazań].
13. Ankietowani sugerowali następujące działania poprawiające jakość życia mieszkańców gminy Lutocin :
 - wzmocnienie pomocy niematerialnej, w tym pomocy psychologicznej i prawnej [70% wskazań];
 - przeciwdziałanie społecznej bierności, skierowanie działań na aktywizację zawodową [22% wskazań];
 - rozszerzenie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi [8% wskazań].

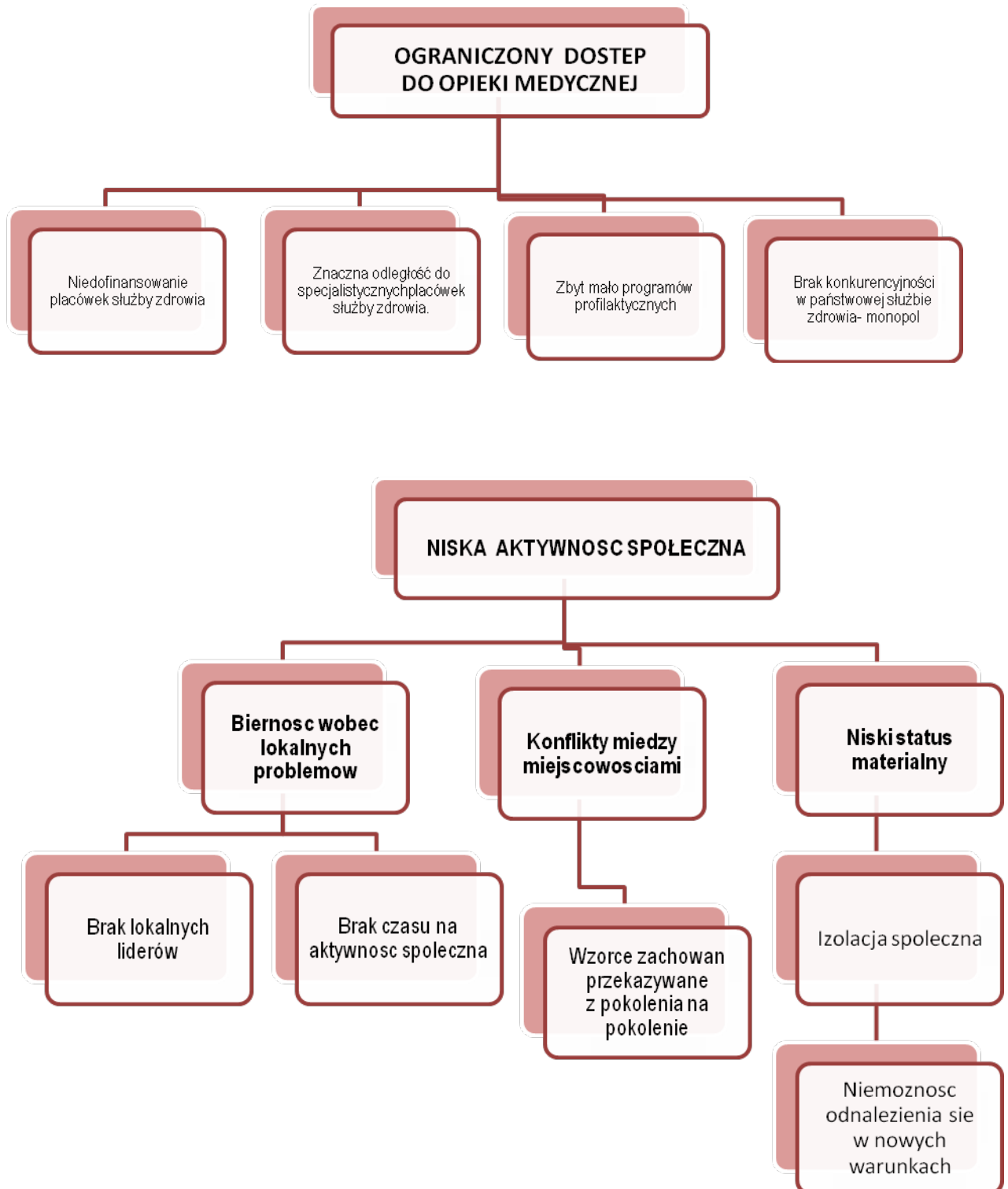
Na podstawie ankiety oraz danych statystycznych i z innych rejestrów zidentyfikowano obszary problemów społecznych, a następnie w wyniku pracy Zespołu Roboczego wyodrębniono problemy priorytetowe oraz skonstruowano drzewa problemów:

Drzewa problemów

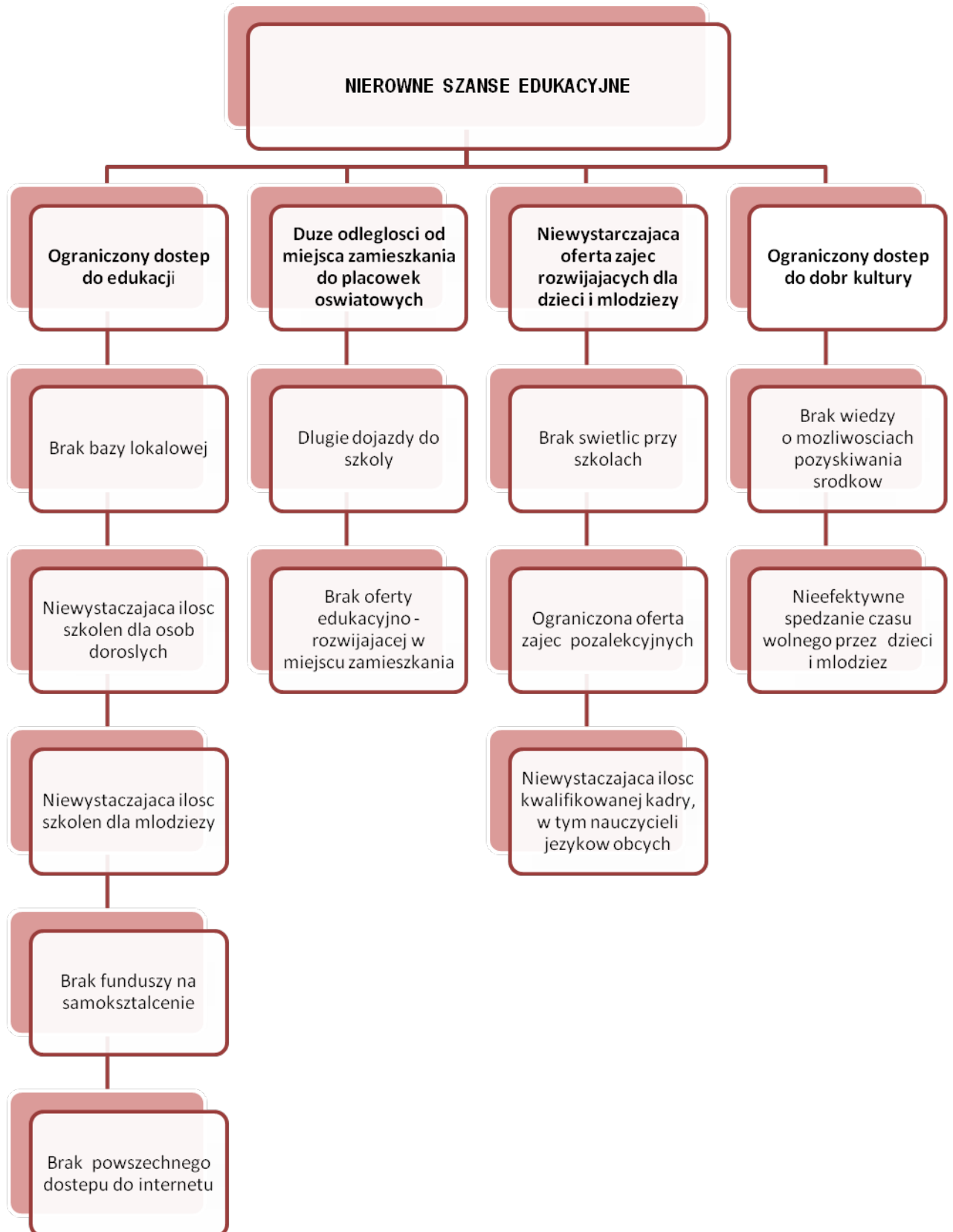
Zdiagnozowane problemy zostały przedstawione na poniższych schematach.

W wyniku warsztatów Zespołu Liderów oraz prac Zespołu Roboczego każdy z problemów został przedstawiony w postaci odrębnego wykresu opisującego przyczyny ich występowania, także te, których pokonanie leżą poza możliwościami rozwiązania ich przez siły gminne.

II.5. Marginalizacja społeczna

Opisane wcześniej problemy społeczne mieszkańców Gminy Lutocin mogą skutkować izolacją osób i całych rodzin uwikłanych w sytuacje kryzysowe wywołane tymi właśnie problemami. Wycofanie się, unikanie uczestnictwa w życiu społecznym powoli, ale systematycznie prowadzi do marginalizacji w różnych sferach społecznego życia lokalnego. Długotrwała izolacja tych środowisk, pogłębiające się niedostosowanie do powstałych sytuacji często prowadzi do całkowitego wykluczenia społecznego z wieloma negatywnymi skutkami tego zjawiska. Celem ograniczenia oraz przeciwdziałaniu takim procesom niezbędne jest podejmowanie racjonalnych działań wspierających podtrzymujących lub odbudowujących umiejętności społeczne mieszkańców zagrożonych wykluczeniem.

Inwentaryzacja mocnych stron gminy w zakresie spraw społecznych

Mocne strony Gminy Lutocin stanowią :

- ✓ czyste środowisko;
- ✓ planowane inwestycje ekologiczne (gminna oczyszczalnia ścieków, kanalizacji) zapewniające dbałość o środowisko;
- ✓ położenie wśród lasów;
- ✓ rolnictwo z wieloletnimi tradycjami;
- ✓ ciekawa historia;
- ✓ bliskości dużych miast, w tym stolicy;
- ✓ dobry stan dróg
- ✓ dobra współpraca pomiędzy instytucjami
- ✓ gimnazjum będące ośrodkiem aktywności
- ✓ filie szkół podstawowych sprawiające, że młodsze dzieci nie muszą dojeżdżać do szkół;
- ✓ dużo wykształconych ludzi;
- ✓ zdolna, aktywna, kulturalna, spokojna młodzież.

Poziom integracji społecznej

Podczas warsztatów dokonano oceny poziomu integracji wg poniższej skali otrzymując następujące wyniki:

Więzi pomiędzy mieszkańcami są luźne, społeczność charakteryzuje wysoki poziom obojętności społecznej	Mieszkańcy w małym stopniu identyfikują się ze społecznością i jej sprawami, brak zaangażowania społecznego mieszkańców	Występują słabe więzi między mieszkańcami, występują nieliczne przejawy wzajemnej pomocy i wspólnych działań	Występują pozytywne więzi pomiędzy mieszkańcami, podejmowane są wspólne działania w zakresie spraw społecznych	Występują liczne przejawy samopomocy, społeczność jest zintegrowana, mieszkańcy identyfikują się ze społecznością	Społeczność jest mocno zintegrowana, współdziała ze sobą, występują bardzo częste wspólne działania, mieszkańcy mocno identyfikują się ze społecznością
1	2	3	4	5	6
% odpowiedzi dla poszczególnych poziomów					
-	-	33	64	-	-
Średni poziom integracji społecznej wyliczony jako średnia ocen poszczególnych osób: 3,66					

Powyższy wynik świadczy o słabych więziach pomiędzy mieszkańcami gminy, pozwalających jednak na podejmowanie sytuacyjnie uwarunkowanych wspólnych działań oraz udzielaniu sobie wzajemnej pomocy. Wnioski z dokonanego rozpoznania zostały uwzględnione w problemie 2 i wynikających z niego celach szczegółowych.

III. KIERUNKI ROZWOJU GMINY

III.1. WIZJA ROZWOJU SPOŁECZNEGO W GMINIE LUTOCIN

W trakcie zajęć warsztatowych, na bazie analizy obecnych uwarunkowań, zasobów oraz oceny szans na rozwój wypracowano zarys wizji gminy w perspektywie najbliższych 15 lat.

1. Gmina Lutocin jest gmina piękną : zadbaną, estetyczną, przyjazną środowisku i bez barier architektonicznych.
2. Gmina Lutocin jest gmina bogatą, dbającą o zrównoważony rozwój i promującą inicjatywy gospodarcze.
3. Mieszkańcy gminy mają łatwy i tani dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, są objęci programami profilaktycznymi oraz działaniami promującymi zdrowy tryb życia.
4. Poprzez wspieranie aktywności i edukację wzrasta poziom świadomości mieszkańców i wrażliwości na problemy innych.

Wizja ta jest spójna z wizją zawartą w aktualnej Strategii Rozwoju Gospodarczego Gminy oraz oczekiwaniami mieszkańców wyrażonymi w badaniu ankietowym.

Punkt 1 wizji dotyczący ogólnego obrazu gminy zgodny jest z punktem 2 wizji rozwoju gospodarczego.

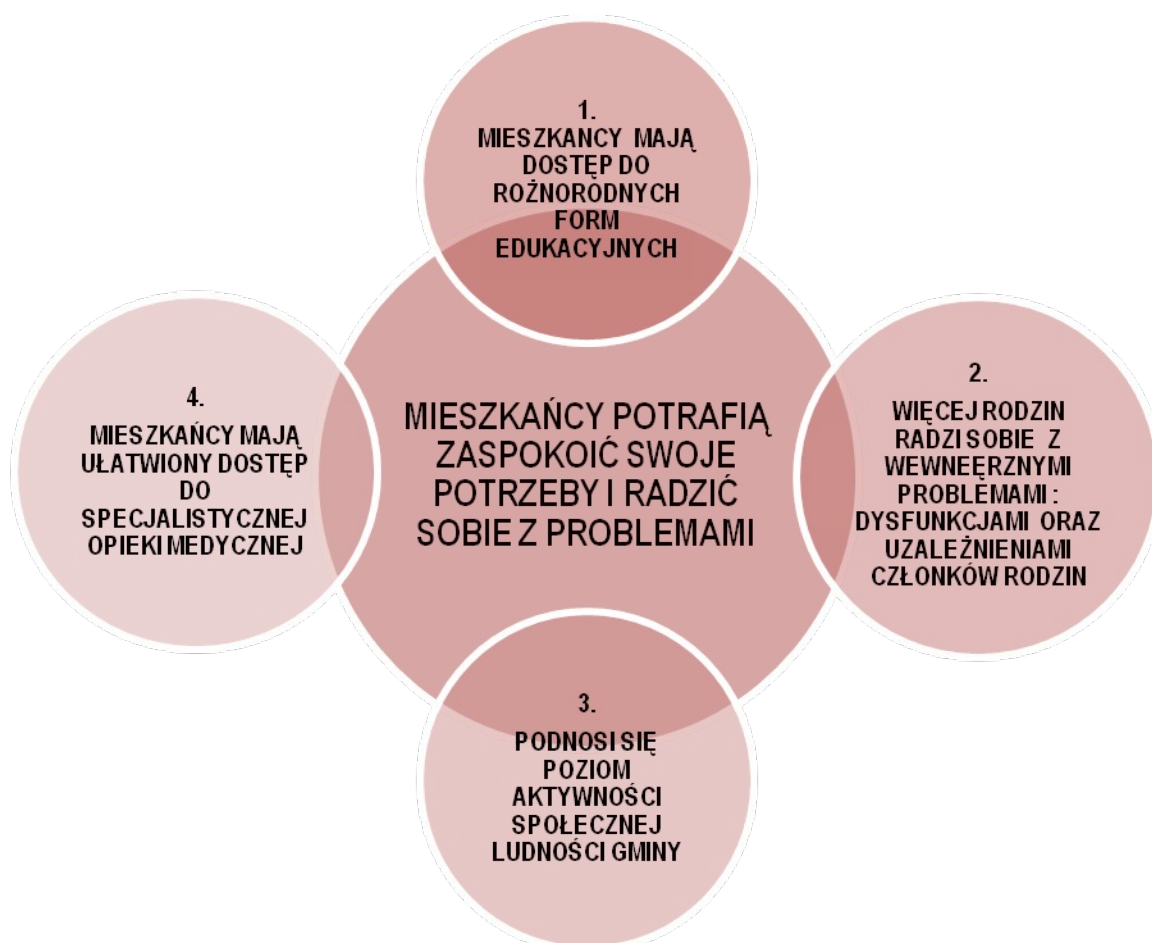
Natomiast punkt 2, 3 i 4 są związane i mają odzwierciedlenie w 3 punkcie wizji rozwoju gospodarczego.

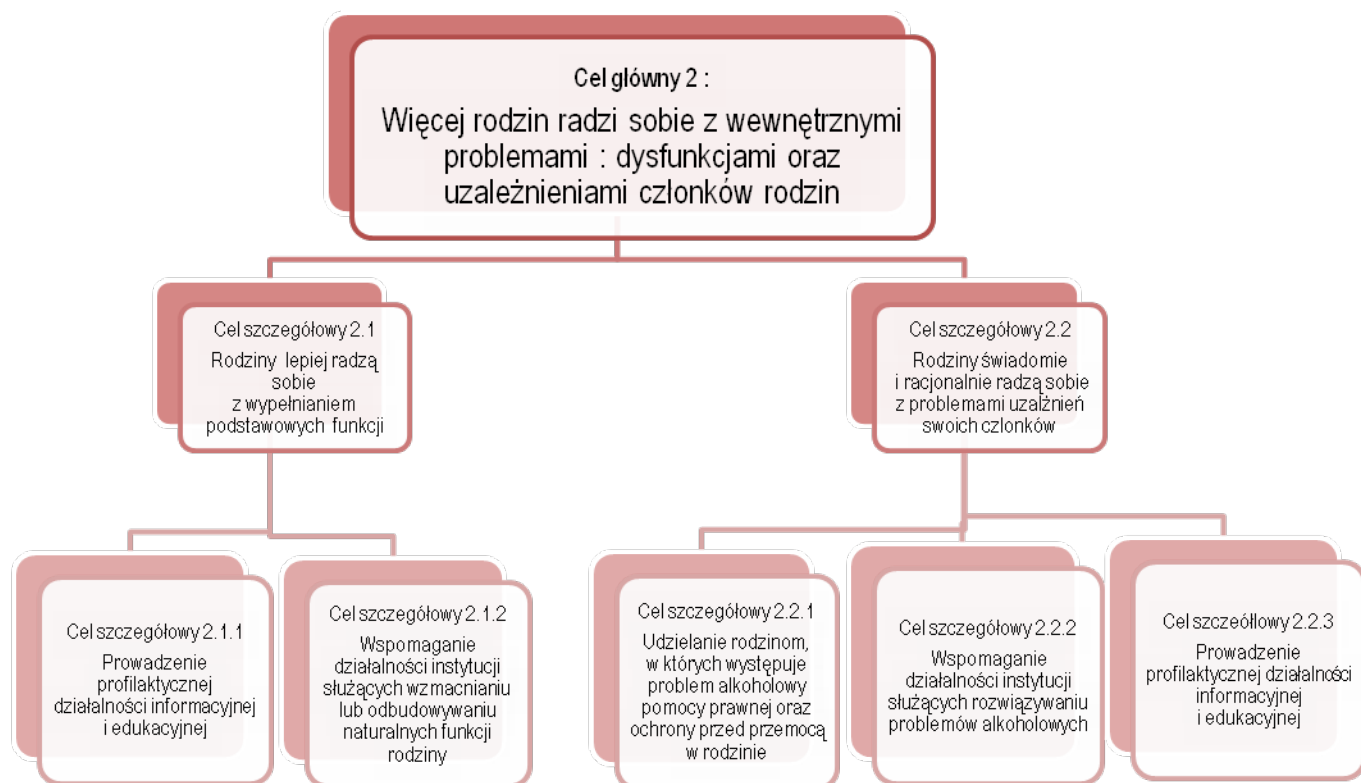
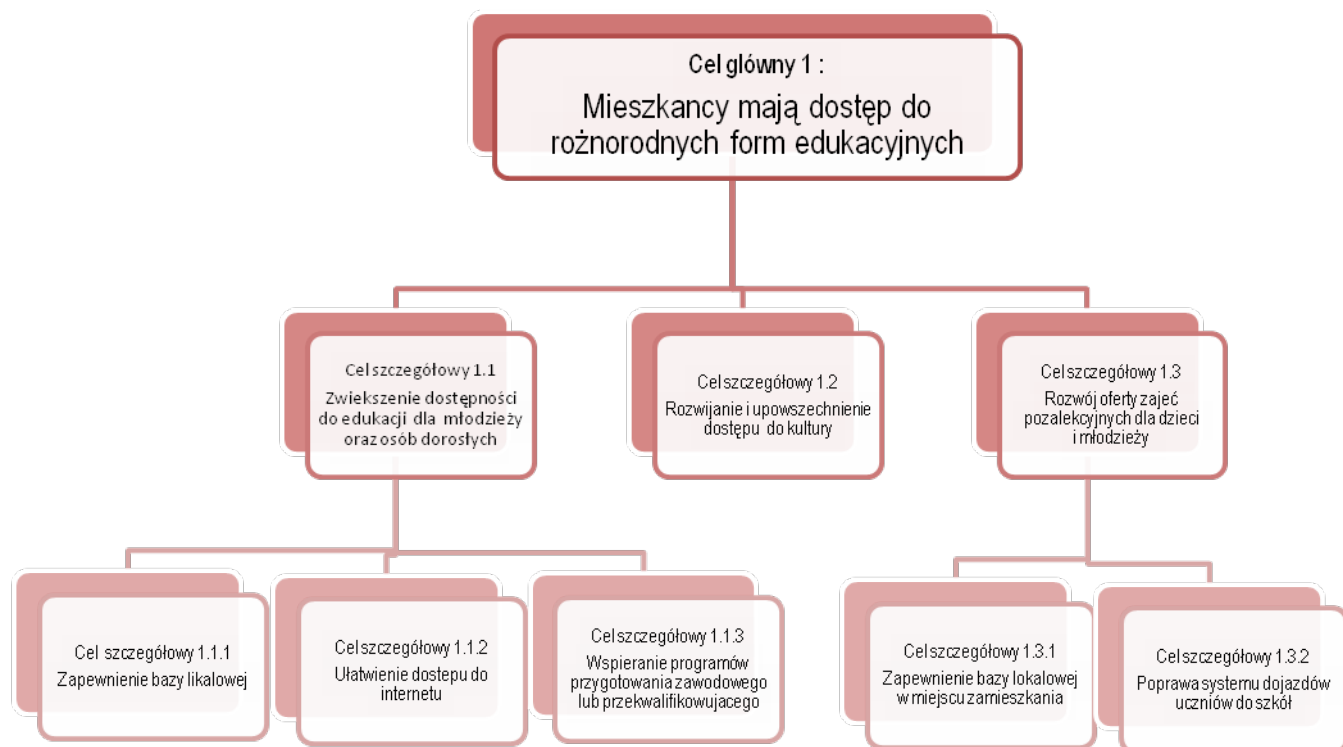
Elementami wizji najbardziej związanymi z rozwiązywaniem problemów społecznych są punkty 2,3 i 4, natomiast punkt 1 wyznacza kierunek poprawy kondycji materialnej mieszkańców.

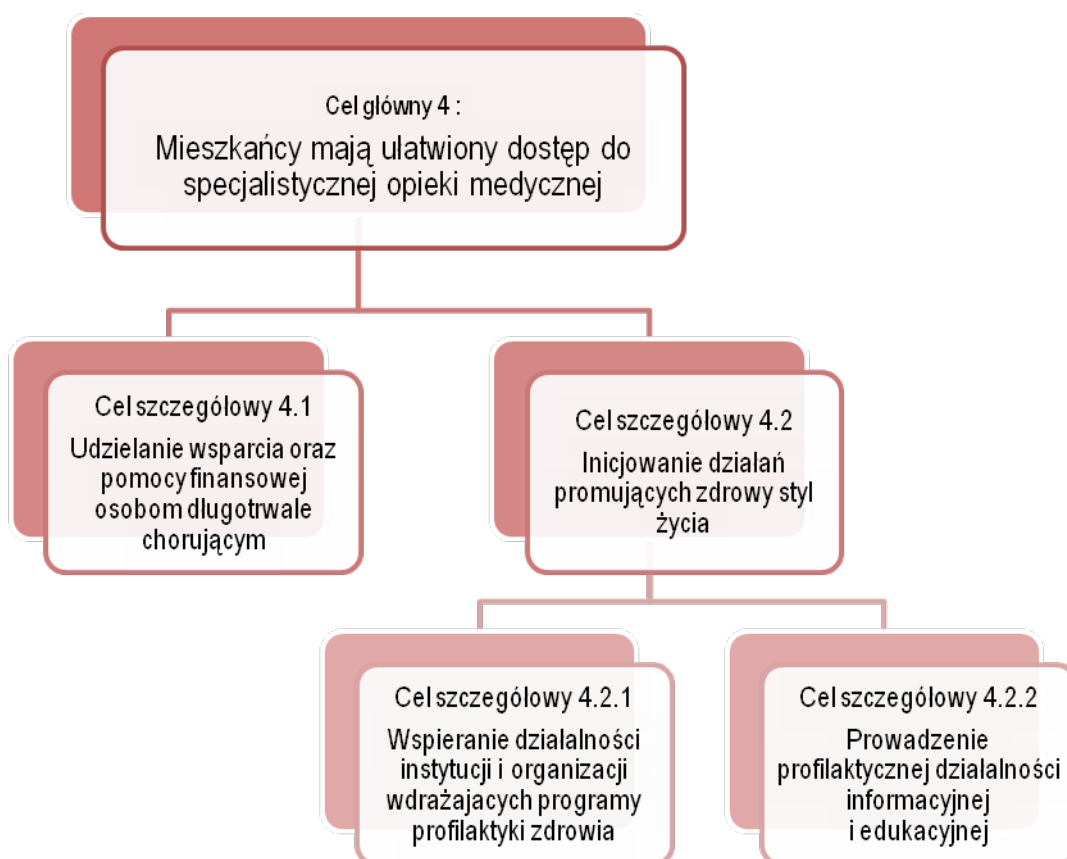
III.2 CELE STRATEGICZNE ROZWOJU SPOŁECZNEGO GMINY LUTOCIN

Obszary priorytetowe

W wyniku określenia wskazanych kierunków rozwoju społecznego możliwe stało się uściślenie sfer, które powinny stać się podstawowym terenem oddziaływań na najbliższe 6 lat. Na podstawie analizy problemów społecznych określono 5 obszarów priorytetowych polityki społecznej w Gminie Lutocin, a następnie dla każdego z nich zdefiniowano cel główny.

III.3. WDROŻENIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE LUTOCIN

Wdrożenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych można rozpatrywać na trzech poziomach:

- organizacyjnym
- merytorycznym
- społecznym

przy czym poziom społeczny dotyczy pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla realizacji zadań strategicznych oraz upowszechniania zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Rekomendacje wdrożeniowe zawierają propozycje działań, których podjęcie może ułatwić wdrożenie niniejszej strategii oraz umożliwić jej stałe monitorowanie i dostosowywanie do zmieniających się warunków otoczenia społeczno - gospodarczego.

Cele główne Strategii Społecznej gminy Lutocin :

- 1. Mieszkańcy mają dostęp do różnorodnych form edukacyjnych.**
- 2. Więcej rodzin radzi sobie z wewnętrznymi problemami : dysfunkcjami oraz uzależnieniem członków rodzin.**
- 3. Podnosi się poziom aktywności społecznej ludności gminy.**
- 4. Mieszkańcy mają ułatwiony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej.**

Cel ogólny 1. Mieszkańcy mają dostęp do różnorodnych form edukacyjnych					
Cel szczegółowy. 1.1 Zwiększenie dostępności do edukacji dla młodzieży oraz osób dorosłych.					
Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji
1. Modernizacja placówek oświatowych w celu zabezpieczenia bazy lokalowej.	Gmina, szkoły	Gmina, szkoły, inni	PROW, środki własne gminy i inne	do 2015 r.	Liczba zmodernizowanych placówek. Wartość inwestycji [zł].
2. Utworzenie pracowni językowej z wykorzystaniem bazy lokalowej Gimnazjum Samorządowego w Lutocinie.	Gmina, Gimnazjum Samorządowe w Lutocinie	Gmina, Gimnazjum Samorządowe w Lutocinie	Środki unijne,	do 2015 r.	Istnienie pracowni językowej. Wartość inwestycji [zł].
3. Kontynuacja działalności kawiarenki internetowej	Gmina, Gminna Biblioteka Samorządowa w Lutocinie	Gmina, Gminna Biblioteka Samorządowa w Lutocinie	PROW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Terminarz prac kawiarenki. Ilość uczestników.
4. Poprawa wyposażenia szkół oraz urzędów administracji w sprzęt komputerowy i łącza internetowe.	Gmina, szkoły	Gmina, szkoły, inni	PROW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Ilość stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu. Wartość modernizacji [zł].
5. Propagowanie podnoszenia umiejętności zawodowych lub przekwalifikow	Gmina,	Gmina, szkoły, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba kursów, szkoleń, Liczba projektów Liczba uczestników

ania poprzez różnego rodzaju kursy, szkolenia.					
6.Podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej.	Gmina, szkoły	Gmina, szkoły	PO KL, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Osoby, które podniosły kwalifikacje [%].
Cel szczegółowy. 1.2 Rozwijanie i upowszechnianie dostępu do kultury.					
1.Uczestnictwo w imprezach okolicznościowych w miejscu i poza miejscem zamieszkania	Gmina, szkoły	Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zajęć/imprez. Liczba uczestników.
2.Wspieranie i promowanie twórczości i tradycji ludowej poprzez organizację imprez kulturalnych	Gmina, szkoły	Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba imprez. Liczba uczestników.
3.Wzbogacenie księgozbioru Gminnej Biblioteki w Lutocinie.	Gmina	Gmina, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Wartość zakupionych woluminów [zł].
4.Działalność promocyjno - wydawnicza .	Gmina	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe, parafia i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Nakład folderów, ulotek (sztuk) Liczba rodzajów wydawnictw
Cel szczegółowy. 1.3 Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.					
1.Utworzenie świetlic szkolnych na bazie szkół.	Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe	Gmina, szkoły	PROW, środki własne gminy i inne	do 2015 r.	Liczba przygotowanych świetlic. Wartość inwestycji [zł]

2. Stałe formy pracy w świetlicach rozwijające zainteresowania.		Gmina, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zajęć. Liczba uczestników.
3. Wspieranie działalności kół zainteresowań w szkołach.	Gmina, szkoły	Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba kół zainteresowań Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach
4. Poprawa systemu dojazdów uczniów do szkół.	Gmina, szkoły	Gmina, szkoły	Środki własne gminy i inne	do 2010 r.	Uaktualniony rozkład dojazdów.
5. Organizacja imprez sportowych na terenie gminy	Gmina, szkoły	Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe, parafialne i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba imprez. Liczba uczestników.
6. Udział dzieci i młodzieży w imprezach sportowych ponadgminnych.	Gmina, szkoły	Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba imprez. Liczba uczestników.
7. Organizowanie turniejów międzyszkolnych i międzysołeckich	Gmina, szkoły	Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba turniejów. Liczba uczestników.
8. Budowa lub modernizacja boisk na terenie gminy	Gmina	Gmina, organizacje pozarządowe i inne	PROW, PPWOW, środki własne gminy i inne	do 2015 r.	Liczba zmodernizowanych boisk. Liczba zrealizowanych projektów

**Cel ogólny 2. Więcej rodzin radzi sobie z wewnętrznymi problemami :
dysfunkcjami oraz uzależnieniami członków rodzin.**

Cel szczegółowy. 2.1 Rodziny lepiej sobie radzą z wypełnianiem podstawowych funkcji.

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji
1. Wsparcie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny, min. psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego.	GOPS, Gmina,	GOPS, PI-K, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, PPWOW, PFRON, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zrealizowanych projektów Liczba rodzin Liczba par
2. Wsparcie pozycji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym.	GOPS, Gmina	GOPS, Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe, parafie i inne	GOPS, PO KL, PPWOW,, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zrealizowanych projektów. Liczba porad. Liczba uczestników
3. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.	GOPS, Gmina, szkoły, sołectwa,	Gmina, GOPS, PI-K, szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL. PROW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba broszur, ulotek Liczba porad Liczba uczestników
4. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.	GOPS, Gmina	Gmina, GOPS, Poradnia psychologiczna - pedagogiczna, Policja, CARITAS, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, środki własne gminy	Działania ciągłe	Liczba instytucji i organizacji. Liczba porad.
5. Wsparcie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej	GOPS, Gmina	GOPS, Gmina, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, środki własne gminy	Działania ciągłe	Wartość udzielonych zasiłków [zł]. Liczba rodzin
6. Prowadzenie działalności edukacyjnej w środowiskach rodzin zagrożonych dysfunkcjami.	GOPS, Gmina	GOPS, Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Ilość zrealizowanych projektów. Ilość uczestników.

Cel szczegółowy. 2.2 Rodziny świadomie i racjonalnie radzą sobie z problemem uzależnienia swoich członków.					
1.Promowanie zmian zachowań i postaw mieszkańców wobec stosowania używek	Gmina, GOPS, GKRPA	Gmina, GOPS, GKRPA, PI-K, organizacje pozarządowe, służba zdrowia, Policja i inne	PO KL, GKRPA, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba programów Liczba uczestników
2. Monitorowanie problemu uzależnień na terenie gminy	Gmina, GOPS, GKRPA	Gmina, GOPS, GKRPA, PI-K, organizacje pozarządowe, służba zdrowia, Policja i inne	GKRPA, PPWOW i inne	Działania ciągłe	Liczba programów Liczba uczestników Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu uzależnień Liczba rozmów przeprowadzonych z rodzinami. Liczba wniosków skierowanych do Sądu Rejonowego w spr. leczenia odwykowego
3.Prowadzenie profilaktycznej działalności w zakresie uzależnień w szczególności dla dzieci i młodzieży	Gmina, GOPS, szkoły, GKRPA	Gmina, GOPS, PI-K, szkoły, organizacje pozarządowe, Policja, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba programów Liczba uczestników
4.Kontynuacja finansowania działań Punktu Konsultacyjnego dla osób i rodzin w kryzysie (m.in. uzależnienia oraz przemoc w rodzinie).	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe, Policja i inne	GKRPA, PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne		Liczba porad Liczba uczestników
5.Wspomaganie instytucji, organizacji,	Gmina, GOPS,	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe, parafie,	PO KL, PPWOW, PROW, środki		Liczba instytucji. Wielkość

stowarzyszeń zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych		Policja i inne	własne gminy i inne		wsparcia [zł]. Liczba organizacji/ stowarzyszeń Liczba członków. Liczba zrealizowanych projektów.
--	--	----------------	---------------------	--	---

Cel ogólny 3. Podnosi się poziom aktywności społecznej ludności gminy.

Cel szczegółowy. 3.1 Aktywizowanie mieszkańców w grupach formalnych i nieformalnych.

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji
1. Pobudzenie oddolnych inicjatyw.	Gmina	Gmina, organizacje pozarządowe, parafie, firmy i inne	PO KL, PPWOW, PROW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników.
2. Wspieranie udziału organizacji pozarządowych w życiu lokalnej społeczności.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, PROW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba organizacji pozarządowych Liczba grup nieformalnych Liczba zadań zleconych przez gminę. Liczba zrealizowanych projektów z różnych źródeł. Liczba uczestników.
3. Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności	Gmina, GOPS, szkoły	Gmina, Szkoły, GOPS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zrealizowanych projektów. Liczba uczestników

Cel szczegółowy. 3.2 Wzmocnienie istniejących więzi społecznych.

--	--	--	--	--	--

1. Ożywianie lokalnych tradycji i obrzędów ludowych	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, szkoły, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zrealizowanych projektów . Liczba uczestników. Liczba formalnych i innych grup zajmujących się tradycjami
2. Organizacja imprez rekreacyjno – integracyjnych dla mieszkańców w miejscu i poza miejscem zamieszkania	Gmina, GOPS, szkoły	Gmina, GOPS, szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba imprez. Liczba uczestników.
Cel szczegółowy. 3.3 Zmiana nastawień społecznych pomiędzy różnymi miejscowościami.					
1. Organizowanie turniejów wiedzy o gminie i regionie.	Gmina	Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba turniejów. Liczba uczestników.
2. Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na zmiany nastawień.	Gmina, GOPS, szkoły	Gmina, Szkoły, GOPS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zrealizowanych projektów. Liczba uczestników

Cel ogólny 4. Mieszkańcy mają ułatwiony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej.

Cel szczegółowy. 4.1 Udzielanie wsparcia oraz pomocy finansowej osobom długotrwale chorującym.

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji	Wskaźnik realizacji

1. Udzielanie pomocy w postaci zasiłków stałych, celowych lub okresowych.	Gmina , GOPS	Gmina, GOPS	Środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Wartość udzielonych zasiłków [zł]. Liczba rodzin.
2. Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji programów na rzecz osób przewlekle chorych.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe, sołectwa, parafie i inne	PROW, PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników Liczba zaangażowanych organizacji.
3. Podnoszenie jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba opiekunów. Liczba podopiecznych. Poziom jakości usług (np. na podst. Ankiety).
4. Świadczenie usług rekreacyjnych i edukacyjnych wśród osób przewlekle chorujących i niepełnosprawnych.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zrealizowanych projektów. Liczba uczestników.
5. Doposażanie placówek zdrowia w specjalistyczny sprzęt medyczny.	Gmina, służba zdrowia	Gmina, SGZOZ, organizacje pozarządowe i inne	PPWOW, Środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Liczba zakupionego sprzętu [zł].
6. Przybliżenie specjalistycznej opieki medycznej poprzez zatrudnienie lekarzy specjalistów.	Gmina, Służba zdrowia	Gmina, SGZOZ, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Ilość podpisanych kontraktów lekarskich. Ilość pacjentów.
Cel szczegółowy. 4.2 Inicjowanie działań promujących zdrowy styl życia.					
1. Dostosowanie budynków, pomieszczeń do	Gmina	Gmina, organizacje pozarządowe, firmy i	PROW, PFRON, środki własne	Działania ciągłe	Liczba zrealizowanych projektów.

potrzeb osób niepełnosprawnych.		inne	gminy i inne		Wartość inwestycji [zł].
2.Organizacja imprez rekreacyjno - edukacyjnych promujących zdrowy styl życia.	Gmina, GOPS, szkoły	Gmina, GOPS,SGZOZ szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia, firmy i inne	PO KL, PPWOW, PFRON, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Ilość imprez. Liczba uczestników.
3.Podniesienie kwalifikacji kadry służb medycznych.	Gmina, Służba zdrowia	Gmina, SGZOZ, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	Działania ciągłe	Ilość osób.

IV. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII

Proces wdrożenia Strategii oparty jest na zasadach: jawności życia publicznego, odpowiedzialności personalnej za wykonanie zadań oraz wieloletniego planowania. Strategia będzie wdrażana przez wyznaczone do tego podmioty. Wdrażanie elementów Strategii jest procesem ciągłym. Obejmuje przyjęcie wszystkich założonych celów. Ważnym etapem wdrażania będzie weryfikacja istniejących problemów społecznych i dostosowanie do nich odpowiednich celów i działań. Równolegle zostanie wdrożony mechanizm pomiaru i oceny postępów we wdrażaniu Strategii. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma związek ze Strategią Rozwoju Gospodarczego w taki sposób, że powiązано cele operacyjne. Zakłada się ponadto możliwość dokonywania modyfikacji harmonogramu i oceny jego realizacji co roku przez Zespół powołany do opracowania aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Jego efektywna realizacja będzie w dużej mierze zależna od terminów i wielkości środków z funduszy strukturalnych przyznanych przez Unię Europejską.

IV.1. Koordynacja realizacji strategii

Sukces realizacji strategii zależy poza sprawnością działania powołanych zespołów ds. realizacji i i oceny strategii w dużym stopniu od zaangażowania całej społeczności lokalnej. Zdobyć akceptacji społecznej, jasne określenie celów wynikających z wcześniejszej

zaktualizowanej analizy problemów i korzyści z podjętych działań wpłynie na efektywną realizację celów Strategii.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2008r, Nr 115, poz. 728 - tekst jednolity z późn. zm.) art. 110 pkt. 4 podmiotem odpowiedzialnym za sferę działań zawartych w strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, stąd osobą odpowiedzialną za koordynację realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lutocinie. Należy podkreślić, że wdrażanie odbywać się będzie przy aktywnym udziale podmiotów samorządowych, pozarządowych oraz samej społeczności lokalnej.

IV.2 Promocja i aktualizacja strategii

Promocja Strategii odbywać się będzie poprzez:

- media lokalne
- własną stronę internetową
- organizowanie spotkań z mieszkańcami gminy
- opracowanie programu informacyjnego (ulotki, plakaty)
- umieszczenie sprawozdań i ocen powstałych w ramach monitorowania Strategii, jak również zmian strategii w Biuletynie Informacji Publicznej.

Działania promocyjne będą służyły z jednej strony upowszechnieniu informacji na temat bieżącego stanu realizacji strategii, ale także pozyskiwaniu coraz większego grona przedstawicieli społeczności lokalnej włączającego się w realizację i ocenę strategii

Ocena realizacji celów pod względem rezultatów działań i projektów odbywać się będzie co 2 lata. Będzie jej dokonywał zespół powołany do oceny realizacji strategii pod kierunkiem Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Prace nad aktualizacją Strategii będą poprzedzone zebraniem opinii od społeczności gminy na temat skali problemów społecznych, deficytów i zadowolenia z podjętych działań w sferze polityki społecznej oraz wszystkich niezbędnych danych dotyczących sytuacji społecznej gminy.

Następnie na warsztatach ze społecznością, na podstawie zebranych materiałów i wyników monitoringu strategii, zostaną opracowane poszczególne elementy strategii, które wymagają aktualizacji oraz dokonana zostanie weryfikacja i hierarchizacja poszczególnych celów i zadań realizacyjnych. Brane będą pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego, np. nowe uregulowania prawne, społeczno ekonomiczne, czy nowe możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego też przy wyborze zadań do realizacji na kolejne lata, osoby współpracujące powinny uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy, ale także nowe, nie ujęte w nim zadania.

Planuje się następującą procedurę monitorowania Strategii przed przystąpieniem do aktualizacji:

1. Przegląd Strategii będzie przeprowadzany przez cały okres jej obowiązywania (co dwa lata bardziej szczegółowo). Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie roczne sprawozdanie zawierające informacje na temat zaawansowania poszczególnych zadań wybranych do realizacji w danym roku. Realizatorem powyższych zadań będzie powołany przez Wójta Gminy zespół, który swoje wnioski będzie przedstawiał Radzie Gminy.
2. Wójt, który jest odpowiedzialny za wdrażanie rocznego Planu składa Radzie Gminy sprawozdanie z jego realizacji, które przyjmowane są Uchwałą Rady Gminy.
3. Zmiany w dokumencie dokonywane będą uchwałą Rady Gminy na wniosek Wójta po wydaniu stosownej opinii przez odpowiednią Komisję Rady Gminy.
4. Ocena końcowa zostanie przeprowadzona po zakończeniu całego okresu w jakim realizowane mają być poszczególne działania/zadania ujęte w Strategii. Wnioski z oceny posłużą jako rekomendacje w kolejnych procesach planowania strategicznego.

IV.3. Monitoring i ewaluacja Strategii

Monitoring jest stałą i ciągłą obserwacją ilościowych oraz jakościowych zmian określonych wielkości, mającą na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lutocin, a także jego ocenę i ewentualną modyfikację w niezbędnych obszarach. Monitoring służy więc badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągania.

Monitoring pozwala na śledzenie, jak wyglądają aktualne postępy w realizacji Strategii, czy zakładane rezultaty są zgodne z harmonogramem. Powinien stanowić równoległy do jej wdrażania ciągły proces wymagający zbierania danych, ich analizy oraz raportowania wyników. Pierwszym krokiem budowy systemu monitorowania jest określenie co i w jakim stylu będzie monitorowane. Podstawowymi pytaniami jakie powinny być stawiane w okresie monitorowania są: Czy zadania są realizowane, czy są realizowane zgodnie z planem, czy nie nastąpiły przekroczenia budżetu, czy jeśli wystąpiły zakłócenia w realizacji projektu, jakieś odstępstwa od planu, to czy można je zaakceptować, dlaczego wystąpiły zakłócenia, co trzeba skorygować.

Zakłada się raz do roku spotkania zespołu roboczego w celu monitorowania przebiegu realizacji zadań (wyznaczonych do realizacji w roku poprzednim) i określeniu poziomu osiągania celów operacyjnych.

Zespół monitorujący na spotkaniu monitorującym będzie miał następujące zadania:

1. w trzecim kwartale każdego roku dokonanie oceny zadań realizowanych w roku poprzednim bądź realizowanych obecnie na podstawie wskaźników zawartych w tabeli celów szczegółowych oraz uzupełniał dane z części diagnostycznej o aktualne informacje;
2. identyfikowanie problemów, które ograniczyły bądź uniemożliwiły realizację poszczególnych zadań
3. proponowanie niezbędnych korekt i zmiany w zakresie konkretnych zadań.

Zadania 2 i 3 będą realizowane w kwartale czwartym, tak aby dokonane zmiany mogły zostać uwzględnione przy konstruowaniu budżetu na rok kolejny oraz przygotowaniu wniosków o dotacje. Tym samym roczny cykl przeglądu i monitoringu Strategii zostanie zamknięty.

Dokładne zaprojektowanie procesu monitoringu będzie wymagało przygotowania dostępu do danych źródłowych, ocenę kosztów ich gromadzenia, właściwego ich gromadzenia i zarządzania na użytek realizacji strategii. Plan monitoringu uwzględni opis metod zbierania danych źródłowych z podziałem na pierwotne (wyniki ankiet, kwestionariuszy, wywiadów, warsztatów) oraz wtórne generowane z bazy danych i z innych istniejących danych liczbowych (np. dane sprawozdania z wykonania budżetu), częstotliwość zbierania danych i sporządzania raportów

Po zakończeniu realizacji poszczególnych projektów zostanie podjęta ewaluacja, czyli ocena realizacji zadań obejmująca: ocenę użytych zasobów, powstałe produkty, rezultaty i – do pewnego stopnia – efekt oddziaływania. Przyjmuje się, że celem ewaluacji końcowej jest uzyskanie informacji potrzebnych dla oszacowania przebiegu i efektów wykonania zadań i projektów. Dane te były niezbędne dla oceny stopnia pomyślności zrealizowana strategii, mierzonego według przyjętych wskaźników. Ogólną ramą ewaluacji jest określenie, czy w trakcie realizacji strategii na poziomie operacyjnym zostały osiągnięte wymienione poniżej cele związane z projektami.

Podstawowe sposoby oceny powodzenia działań, czy bardziej precyzyjnie projektu odwołują się do: realizacji w wyznaczonym terminie, w ramach zaplanowanego budżetu oraz osiągnięcia wskaźników.

Monitorowanie i ewaluacja strategii będzie przebiegała na dwóch poziomach: na poziomie celów strategicznych, ale przede wszystkim na poziomie zarządzania projektami, które będą rezultatem przyjętych planów działania. Skuteczne planowanie strategiczne zarządzania projektami i realizacja całości strategii rozwiązywania problemów społecznych z punktu widzenia monitoringu i ewaluacji jest procesem doskonalenia dotychczas stosowanych metod.

Zakończenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych służy rozszerzeniu usług społecznych, pogłębieniu form pracy socjalnej, rozszerzeniu także współpracy z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w powiecie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo. Strategia jest dokumentem, na bazie którego będą podejmowane działania na rzecz rozwoju społeczności lokalnej, i to jest nie mniej ważny cel tworzenia i aktualizowania strategii. W ujęciu strategicznym pomoc społeczna w gminie nie koncentruje się wyłącznie na udzielaniu wsparcia materialnego potrzebującym. W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się nowoczesne podejście do tak ważnej sfery, jaką jest problematyka społeczna nastawione na:

- wzmocnienie postaw aktywnych,
- wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej,
- ścisłe powiązanie działań instytucji i organizacji społecznych: sfery oświaty, służby zdrowia, sądownictwa w wypracowaniu lokalnego systemu reintegracji społecznej i zawodowej osób z problemami społecznymi.

Problemy społeczne wymagają systemowego interdyscyplinarnego podejścia. Systemowe i strategiczne podejście daje szansę na rozwiązania strukturalne, które pozwolą nie tylko na usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej czy rozszerzenie form pomocy instytucjonalnej, ale na skuteczne rozwiązanie problemów poszczególnych grup docelowych z jednoczesnym wspieraniem rozwoju całej społeczności lokalnej.

ZAŁĄCZNIK 1

A N K I E T A (WZÓR)

Aktualnie prowadzone są zmiany do strategii rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Lutocin. Prosimy państwa o udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania. Ankieta jest anonimowa.

1. Czy zna Pan / Pani założenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lutocin?
 - Tak
 - Nie
2. Jakie **problemy społeczne dzieci i młodzieży** uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy (można zaznaczyć 2 odpowiedzi).
 - Dzieci nie rozwijają swoich zainteresowań i nudzą się lub marnują czas.
 - Dzieci spędzają większość czasu bezproduktywnie, np. przed telewizją lub biegając na podwórku.
 - Dzieci ze wsi są gorzej wykształcone.
 - Dzieci nie rozwijają swoich zainteresowań, uzdolnień i talentów.
 - Dzieci są odizolowane od możliwości ciekawego spędzania czasu – problemy z dojazdami.
 - Rodziców nie stać na korzystanie z odpłatnych zajęć dla dzieci i młodzieży.
 - Podatność dzieci i młodzieży na używanie narkotyków.
 - Łatwy dostęp dzieci i młodzieży do narkotyków.

- Uciekanie dzieci i młodzieży w narkotyki z powodu problemów rodzinnych.
 - Korzystanie dzieci i młodzież z narkotyków na zasadzie eksperymentowania i popisywania się przed rówieśnikami.
 - Dzieci powielają negatywne wzorce ze swojej rodziny.
 - Inne. Jakiej?.....
3. Jakiej **problemy społeczne osób starszych** uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy (można zaznaczyć 2 odpowiedzi).
- Brak zajęć
 - Brak zainteresowań
 - Brak kontaktów towarzyskich z ludźmi w tym samym wieku
 - Problemy zdrowotne
 - Samotność– izolacja
 - Ograniczona zdolność do samoobsługi
 - Inne. Jakiej?.....
4. Jakiej **problemy społeczne rodzin** (uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy (można zaznaczyć 2 odpowiedzi).
- Bezrobocie
 - Problem alkoholowy
 - Ubóstwo
 - Bezradność życiowa
 - Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych
 - Przemoc w rodzinie
 - Konflikty rodzinne
 - Niepełnosprawność
 - Rozbicia rodzin
 - Niewydolność materialna rodziny
 - Inne. Jakiej?.....
5. Jakiej **problemy społeczne osób cierpiących na długotrwałe choroby oraz ich rodzin** uważa Pan/Pani za najważniejsze (można zaznaczyć 2 odpowiedzi).
- Słaby dostęp instytucji publicznych dla niepełnosprawnych
 - Izolacja
 - Trudności w znalezieniu pracy
 - Ubóstwo
 - Ograniczona zdolność samoobsługi
 - Nieodpowiednie warunki mieszkaniowe.

6. Czy na terenie gminy jest zapotrzebowanie na świadczenia usług opiekuńczych dla osób starszych?

- Tak
- Nie
- Nie mam zdania

- jeśli tak, to kto takie usługi powinien świadczyć

.....

7. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na **problemy dzieci i młodzieży**? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w gminie?

➤

8. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na **problemy osób starszych**? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w gminie?

➤

9. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na **problemy rodzin**? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w gminie?

➤

10. Jakie działania Gminy mogą pozytywnie wpłynąć na rozwiązanie problemów społecznych?

- Pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne
- Organizowanie kursów i szkoleń
- Zwiększenie ilości imprez sportowych i kulturalnych
- Ścisła współpraca z sąsiadującymi gminami w zakresie polityki społecznej
- Działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy / wsi
- Profilaktyka
 - alkoholowa
 - zdrowotna
- Inne – jakie

11. Co Pana / Pani zdaniem Gmina powinna osiągnąć w zakresie ładu społecznego? Jaki cel sobie w tym zakresie postawić?

Ład społeczny – stan funkcjonowania zapewniający istnienie, trwanie i rozwój zbiorowości jako całości. Opiera się na współpracy. Z ładem społecznym związane jest pojęcie równowagi społecznej.

- Integracja społeczności lokalnej
- Poprawa warunków życia i funkcjonowania mieszkańców
- Tworzenie warunków ku temu, by „każdy brał swoje życie w swoje ręce”
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- Inne –
jakie?.....

Ochrona zdrowia

1. Czy dostępność do poradni specjalistycznych jest zadowalająca?
 - Tak
 - Nie
 - Nie mam zdania
2. Jakie widzisz potrzeby w zakresie poprawy ochrony zdrowia (wymień)
.....
.....

Edukacja, oświata, kultura

1. Czy jesteś za prowadzeniem kursów i szkoleń dla dorosłych
 - Tak
 - Nie
 - Nie mam zdania
2. Jeżeli tak, to o jakiej tematyce.....
3. Czy jesteś za prowadzeniem działań angażujących społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów
 - Tak
 - Nie
 - Nie mam zdania
4. Jeżeli tak, to jakie widzisz formy działań
.....
5. Jakie twoim zdaniem należałoby podjąć działania w celu poprawy życia mieszkańców gminy (zaznaczyć)

- przeciwdziałanie społecznej bierności, kierowanie działań na aktywizację zawodową podopiecznych
- wzmocnienie pomocy niematerialnej (doradztwo, pomoc psychologiczna i prawna)
- rozszerzenie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi

Rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy rodzinie

1. Jakie twoim zdaniem rozwiązania w tym temacie są najbardziej skuteczne:

- współpraca z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym,
- szerzenie oświaty w tym zakresie (kształtowanie świadomości) wśród dzieci, młodzieży i dorosłych,
- udzielanie pomocy, (w tym również prawnej)
- organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych,
- zapewnienie w każdej szkole pomocy psychologa i pedagoga
- organizowanie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży,

METRYCZKA

Płeć

- Kobieta
- Mężczyzna

Stan cywilny

- Panna/kawaler
- Mężatka \żonaty
- Żyjący w związku nieformalnym
- Wdowy/wdowcy

Wiek

- 12-17 lat
- 18-59 lat Kobieta
- 18-64 lata Mężczyzna
- 60 i powyżej lat Kobieta
- 65 i powyżej Mężczyzna

Liczba dzieci pozostających na utrzymaniu

- 0
- 1-2
- powyżej 3

Wykształcenie

- Podstawowe (gimnazjalne i poniżej)
- Zawodowe
- Średnie

Policealne

Wyższe

Źródło utrzymania Pana / Pani gospodarstwa domowego

Praca na rachunek własny

Praca najemna w sektorze prywatnym

Praca najemna w sektorze publicznym

Praca we własnym gospodarstwie rolnym

Emerytura

Renta

Zasiłek dla bezrobotnych

Świadczenie z GOPS

Pozostają na utrzymaniu członka rodziny

Praca dorywcza

Miejsce zamieszkania

Miejscowość do 100 mieszkańców

Miejscowość powyżej 100 mieszkańców do 500 mieszkańców

Miejscowość powyżej 500 mieszkańców

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

ZAŁĄCZNIK 2

Formularz rejestrowania aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w roku				
L.p	Data uchwalenia zmiany	Nr Uchwały	Strona, na której dokonano zmiany	Rodzaj zmiany